

RAPPORTAGE  
onderbouwing vrijstellingsregeling  
Asbestdaksaneringen provincie Utrecht

## Rapportage onderbouwing vrijstellingsregeling Asbestdaksaneringen, provincie Utrecht

Opdrachtgever	Provincie Utrecht Postbus 80300 3508 TH Utrecht
Rapportnummer	20806.001
Versienummer	D3
Status	Eindrapportage
Datum	5 juni 2023
Opsteller	De heer ing. E.R. Witter <sup>1</sup>
Kwaliteitscontrole	De heer J.G. Boogaard, BSc

---

<sup>1</sup> AVG

In onze rapportages wordt niet gewerkt met handtekeningen en/of parafen. Conform protocol en eisen uit het kwaliteitssysteem wordt het rapport aantoonbaar vrijgegeven. In het kader van de AVG dient, voorafgaand aan publicatie of bij uitlevering aan derden, bijlagen met kadastrale uittreksels en namen van opdrachtgevers verwijderd dan wel zwart gelakt te worden.

## **DAAROM ECONSULTANCY**

### **KWALITEITSZORG**

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en die de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

### **CERTIFICERING**

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

### **BETROUWBAARHEID**

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten en het al dan niet voorkomen van soorten. De gebruikte informatie omtrent verspreiding van soorten is deels afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende.

## INHOUDSOPGAVE

<b>1</b>	<b>INLEIDING</b>	<b>1</b>
<b>2</b>	<b>RANDVOORWAARDEN</b>	<b>2</b>
2.1	ALGEMENE VOORWAARDEN BIJ GEBRUIK VRIJSTELLINGSREGELING.	2
2.2	BIJZONDERE VOORWAARDEN BIJ GEBRUIK VRIJSTELLINGSREGELING.	3
2.3	VERANTWOORDING EFFECTENSTUDIE EN VERSPREIDINGSINFORMATIE	6
2.4	DESKUNDIGE BEGELEIDING	6
2.5	AFBAKENING SOORTEN	6
	<i>Broedvogels cat. 1 t/m 4</i>	6
	<i>Broedvogels cat. 5</i>	11
	<i>Algemene broedvogelsoorten</i>	13
	<i>Zoogdieren</i>	13
<b>3</b>	<b>POTENTIËLE IMPACT OP SOORTEN</b>	<b>16</b>
3.1	INLEIDING	16
3.2	KERKUIL	17
3.3	STEENUIL	18
3.4	HUISMUS	19
3.5	BOERENZWALUW	20
3.6	HUISZWALUW	22
3.7	SPREEUW	23
3.8	ZWARTE ROODSTAART	24
3.9	STEENMARTER	25
3.10	BOOMMARTER	26
<b>4</b>	<b>VOORGENOMEN INGREEP OP DE LOCATIE EN ONDERBOUWING</b>	<b>27</b>
4.1	VOORGENOMEN ACTIVITEITEN EN MANIER VAN UITVOERING	27
4.2	DOEL EN BELANG VAN DE ACTIVITEITEN	27
4.3	ALTERNATIEVEN	27
<b>5</b>	<b>EFFECTEN VAN DE INGREEP OP BESCHERMDE SOORTEN</b>	<b>28</b>
5.1	EFFECTEN OP KORTE TERMIJN (UITVOERINGSFASE)	28
5.2	EFFECTEN LANGE TERMIJN (NA REALISATIE)	29
5.3	RISICO'S OP PERMANENTE VERSTORING	30
<b>6</b>	<b>SAMENVATTING</b>	<b>32</b>

## 1 INLEIDING

Econsultancy heeft van de Provincie Utrecht opdracht gekregen voor het opstellen van een onderbouwing voor een voorgenomen vrijstellingsregeling bij eenvoudige Asbestdaksaneringen in de provincie Utrecht.

De vrijstelling is als volgt afgebakend:

- De voorgenomen vrijstelling zal gelden voor de soorten huismus, kerkuil, steenuil, steen- en boommarter;
- De vrijstelling geldt voor het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten en rustplaatsen van de vogels, én het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de steen-/boommarter (beperking tot deel verbod);
- De vrijstelling geldt niet voor het verstoren van nesten met eieren of jongen, werken buiten het broedseizoen blijft in een dergelijk geval aan de orde.
- De vrijstelling geldt alleen voor de vervanging van asbesthoudende dakplaten door asbestvrije dakplaten van bebouwing op erven, die niet in gebruik zijn voor bewoning, bijvoorbeeld stallen en schuren. Daarbij geldt de eis dat de toekomstige situatie vestiging van de soort weer mogelijk moet zijn (beperking activiteiten);
- De vrijstelling geldt voor gevallen waarbij de methodiek van de preventiecheck <sup>2</sup>wordt toegepast of waar volledig ecologisch onderzoek wordt doorlopen.

De ecologische onderbouwing toont aan dat een Utrechtse vrijstelling asbestdaksanering voldoet aan de juridische vereisten zoals omschreven in de Omgevingswet, met name artikel 8.74j sub 1 onder c “de activiteit niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van deze soort”.

Econsultancy is lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

---

<sup>2</sup> De methodiek en maatregelen die bij de preventiecheck horen zijn nader toegelicht in paragraaf 2.2 “bijzondere voorwaarden bij gebruik van de vrijstelling.

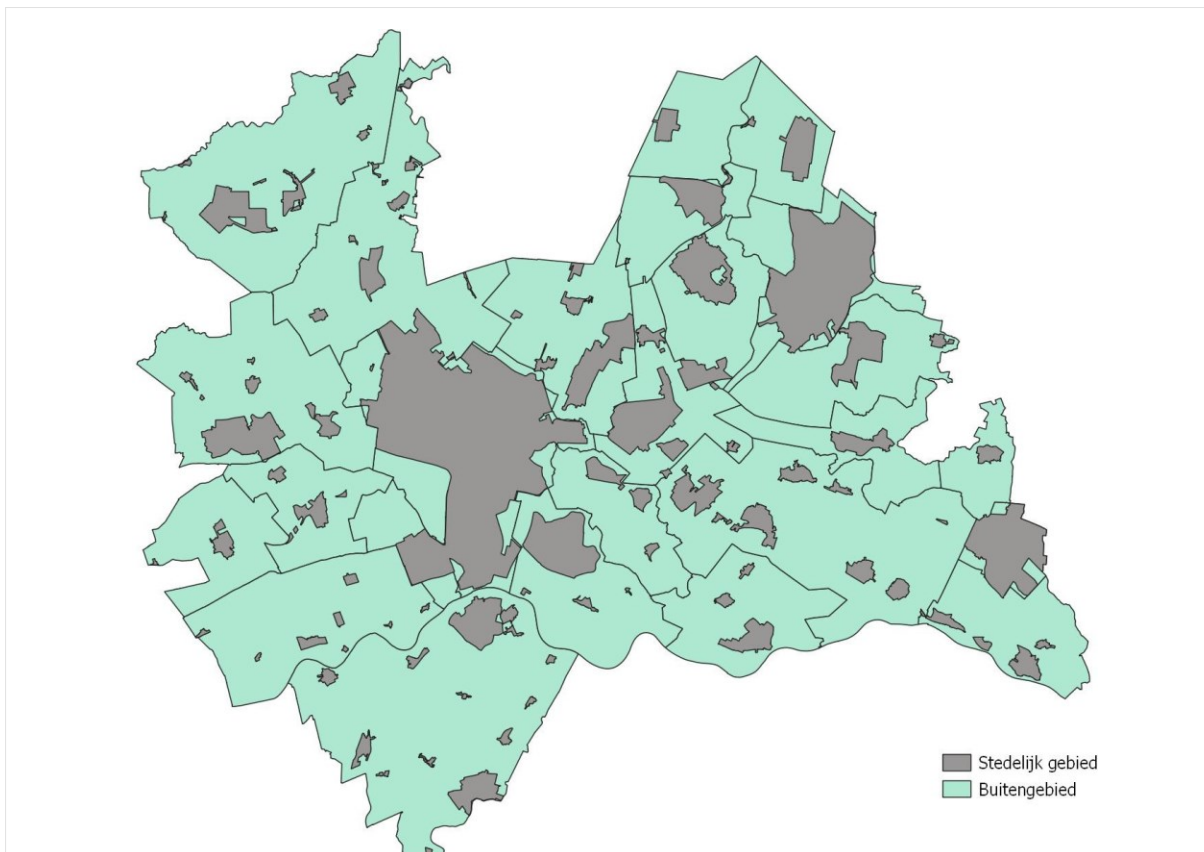
## 2 RANDVOORWAARDEN

### 2.1 Algemene voorwaarden bij gebruik vrijstellingsregeling.

De vrijstellingsregeling heeft betrekking op de gehele provincie Utrecht, maar beperkt zich tot bouwwerken buiten de bebouwde kom, anders dan een woning.

De vrijstelling is alleen van toepassing op asbestdaksaneringen waarbij asbesthoudende dakplaten worden vervangen door asbestvrije dakplaten. Daarbij geldt de eis dat de toekomstige situatie vestiging van de soort weer mogelijk moet zijn (behoud van nestgelegenheid). Tot slot geldt de vrijstelling alleen voor gevallen waarbij een inventarisatie van soorten heeft plaatsgevonden met als minimum niveau de preventiecheck, dit wordt in paragraaf 2.2. nader toegelicht.

In figuur 2.1 is weergegeven welke delen van de provincie Utrecht tot het buitengebied behoren en welke delen tot het bebouwde gebied worden gerekend. De begrenzing van het bebouwd gebied is afkomstig van de dataset van de provincie Utrecht (via [nationaalgeoregister.nl](http://nationaalgeoregister.nl))



Figuur 2.1 Bebouwde gebied en buitengebied. De vrijstellingsregeling is alleen geldig voor bouwwerken buiten de bebouwde kom, anders dan een woning.

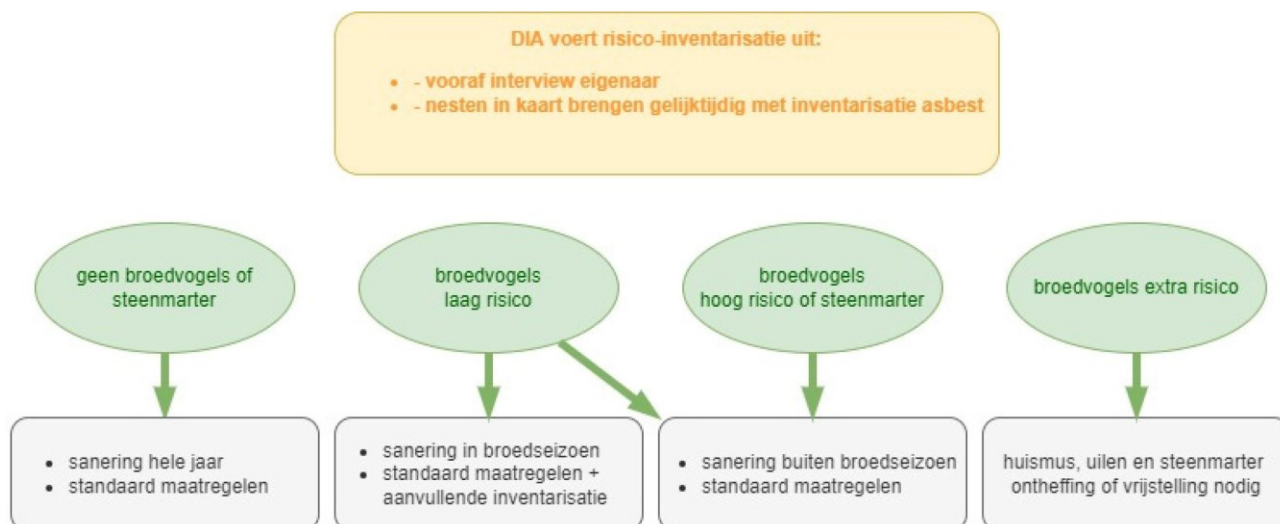
## 2.2 Bijzondere voorwaarden bij gebruik vrijstellingsregeling.

Voor het gebruik van de vrijstelling gelden behalve de algemene voorwaarden zoals beschreven in 2.1 de volgende bijzondere voorwaarden (zie tabel 2.1):

Tabel 2.1 Bijzondere voorwaarden bij gebruik vrijstelling.

Bijzondere voorwaarde	Soort	Uitwerking voorwaarde
Activiteit	huismus, steenuil, kerkuil, steenmarter en boommarter	<p>Activiteit wordt per dak binnen vijf aaneengesloten dagen uitgevoerd.</p> <p>Tijdens vorst worden geen activiteiten uitgevoerd die kunnen leiden tot beschadigen of vernielen van nesten of verblijfplaatsen.</p> <p>De constructie van het bouwwerk blijft ongemoeid.</p> <p>Na afloop van de activiteit is de locatie waarop het nest of de vaste verblijfplaats was gemaakt, weer toegankelijk voor de soort.</p>
Inventarisatie	huismus, steenuil, kerkuil, steenmarter en boommarter  Overige soorten (niet jaarrond beschermd)	<p>Initiatiefnemer voert gelijktijdig met de asbestinventarisatie een inventarisatie van aanwezige soorten uit (volgens methodiek preventiecheck).</p> <p>De inventarisatie van aanwezige soorten wordt beschikbaar gesteld aan het bevoegd gezag.</p> <p>De activiteit wordt binnen één jaar na de inventarisatie uitgevoerd (volgens methodiek preventiecheck). Bij een volledig ecologisch onderzoek kan een termijn van 3 jaar worden aangehouden.</p> <p>De activiteit kan alleen in de periode 15 maart tot 15 juli worden uitgevoerd, als een ter zake kundig ecooloog heeft vastgesteld dat er geen in gebruik zijnde nesten aanwezig zijn. Buiten deze periode geen bijzondere randvoorwaarden ten aanzien van deze soorten.</p>
Ecologische begeleiding	steenuil, kerkuil	<p>Als blijkt dat een uilenest aanwezig is, wordt de uitvoering begeleidt door een ecooloog of de plaatselijke uilenwerkgroep. Voor deze soorten geldt dat er buiten de periode 15 maart-15 juli eieren of jongen aanwezig kunnen zijn. Een uilenwerkgroep of ecooloog dient te onderzoeken of er sprake is van een actief broedgeval en een inschatting geven omtrent het uitvliegmoment van de jongen.</p>
Vervangende nestgelegenheid	steenmarter en boommarter	<p>Per aanwezige vaste voortplantingsplaats of rustplaats van de steenmarter die beschadigd of vernield wordt, stelt de initiatiefnemer na afloop van de activiteit vergelijkbaar nestmateriaal beschikbaar.</p>
Vervangende nestgelegenheid	huismus, kerkuil, steenuil	<p>Per aanwezig nest van de mus of uil dat wordt vernield, beschadigd of weggenomen, stelt de initiatiefnemer voor start van de uitvoering vervangende nestgelegenheid beschikbaar in de vorm van een nestkast of nestmateriaal.</p>

Deze voorwaarden (tabel 2.1) zijn in lijn met de methodiek van de preventiecheck<sup>3</sup>. De inventarisatie vormt de basis voor een risicoafweging. Hierin is het volgende opgenomen. Deze zijn in 4 categorieën onder te verdelen (zie figuur 2.2, beslisboom).



Figuur 2.2 beslisboom preventiecheck

**Toelichting:**

- De beslisboom is een invulling van de zorgplicht indien de beslisboom wordt toegepast en alle maatregelen zoals voorgeschreven worden uitgevoerd wordt voldaan aan de zorgplicht.
- Alle voorgeschreven maatregelen dienen te worden uitgevoerd, zo niet dan kan sprake zijn van overtreding van de wet natuurbescherming.
- Er kunnen zich situaties voordoen dat een ontheffing is vereist, dit betreft onder andere het verwijderen van vaste rust- of verblijfplaatsen zoals huismussennesten.
- Tijdens de uitvoering kunnen zich situatie voordoen waardoor een mogelijke overtreding van de Wet natuurbescherming ontstaat. Bij voorbeeld als er soorten aanwezig zijn die tijdens de inventarisatie niet aanwezig waren of zijn gemist. Door zorgvuldig handelen dient overtreding van de Wet natuurbescherming te worden voorkomen.

<sup>3</sup> De preventiecheck is ontwikkeld door de provincie Gelderland. De soorten die genoemd worden komen grotendeels overeen met de situatie in Utrecht. Dit wordt nader uitgewerkt in paragraaf 2.5 “afbakening soorten”.



### Standaard maatregelen (altijd van toepassing)

- Niet schoonmaken, stofzuigen achter betimmering en in spouw<sup>4</sup>;
- Eventueel aan te treffen bezette nesten mogen niet zodanig verstoord worden dat de vogels het nest permanent verlaten. In de regel betekent dit dat uitvoering pas mogelijk is nadat de jongen zijn uitgevlogen en het nest is verlaten;
- Eventueel aan te treffen bezette nesten van uil laten zitten en uilenwerkgroep raadplegen;
- Bij aantreffen soorten tijdens de uitvoering contact opnemen met het bevoegd gezag voor de Wet natuurbescherming (omgevingsdienst of provincie).

**Geen risico:** uitvoering hele jaar met standaard maatregelen

**Laag risico:** uitvoering hele jaar met standaard maatregelen + extra maatregelen:

Indien de uitvoering in de periode 15 maart tot 15 juli plaatsvindt dan voorafgaand aan saneringslocatie laten inventariseren door ecooloog op aanwezigheid van bezette nesten.

(Aanwezige bezette nesten mogen niet zodanig verstoord worden dat de **vogels** het nest permanent verlaten. In de regel betekent dit dat uitvoering pas mogelijk is nadat de jongen zijn uitgevlogen en het nest is verlaten. Aanwezige verblijfplaatsen van **steenmarter** met jongen mogen niet verwijderd worden. Uitvoering is pas mogelijk nadat de jongen het nest hebben verlaten.)

**Hoog risico:** uitvoering buiten periode 15 maart tot 1 september met standaardmaatregelen

### Ontheffing

Indien nesten van uilensoorten, huismus of zwaluwsoorten niet kunnen worden gespaard bij uitvoering van de sanering is er mogelijk een ontheffing of vrijstelling nodig .

---

<sup>4</sup> Deze maatregel houdt verband met mogelijke aanwezigheid van vleurmuizen. De provincie Gelderland heeft de Zoogdiervereniging gevraagd een risico-analyse uit te voeren ten aanzien van vleurmuizen. Ingeschat werd dat het risico op het vernielen van een verblijf-plaats laag, onder de gestelde voorwaarden.

## 2.3 Verantwoording effectenstudie en verspreidingsinformatie

Econsultancy baseert de ecologische onderbouwing voor de vrijstelling op basis van het onderzoek dat eerder door opdrachtnemer voor de provincie Gelderland is uitgevoerd. Er is op basis van literatuur en beschikbare data onderzocht of de conclusies die in het Gelderse onderzoek zijn getrokken ook te vertalen zijn naar de Utrechtse situatie. Hierbij is gelet op:

- Het voorkomen van de betreffende soorten in de provincie Utrecht.
- Het voorkomen van andere soorten die mogelijk door de activiteiten geraakt worden. Klopt de aanname dat de vrijstelling in Utrecht voor dezelfde soorten zou moeten gelden als in Gelderland ?
- Bij geconstateerde verschillen tussen de situatie in Utrecht en de situatie in Gelderland destijds aangegeven wat consequenties zouden moeten of kunnen zijn voor de formulering van de regel (vrijstelling) in de omgevingsverordening.
- Verwachte impact van de activiteiten die vallen onder de vrijstelling op de Staat van instandhouding van de populaties van de betreffende soorten in Utrecht. Hierbij wordt gekeken aan alle verschillende aspecten van de staat van instandhouding zoals omschreven in het onderzoek van Bastmeijer (2018).

## 2.4 Deskundige begeleiding

De deskundige die betrokken is bij het project, betreft een ervaren ecooloog<sup>5</sup>. Econsultancy is lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

## 2.5 Afbakening soorten

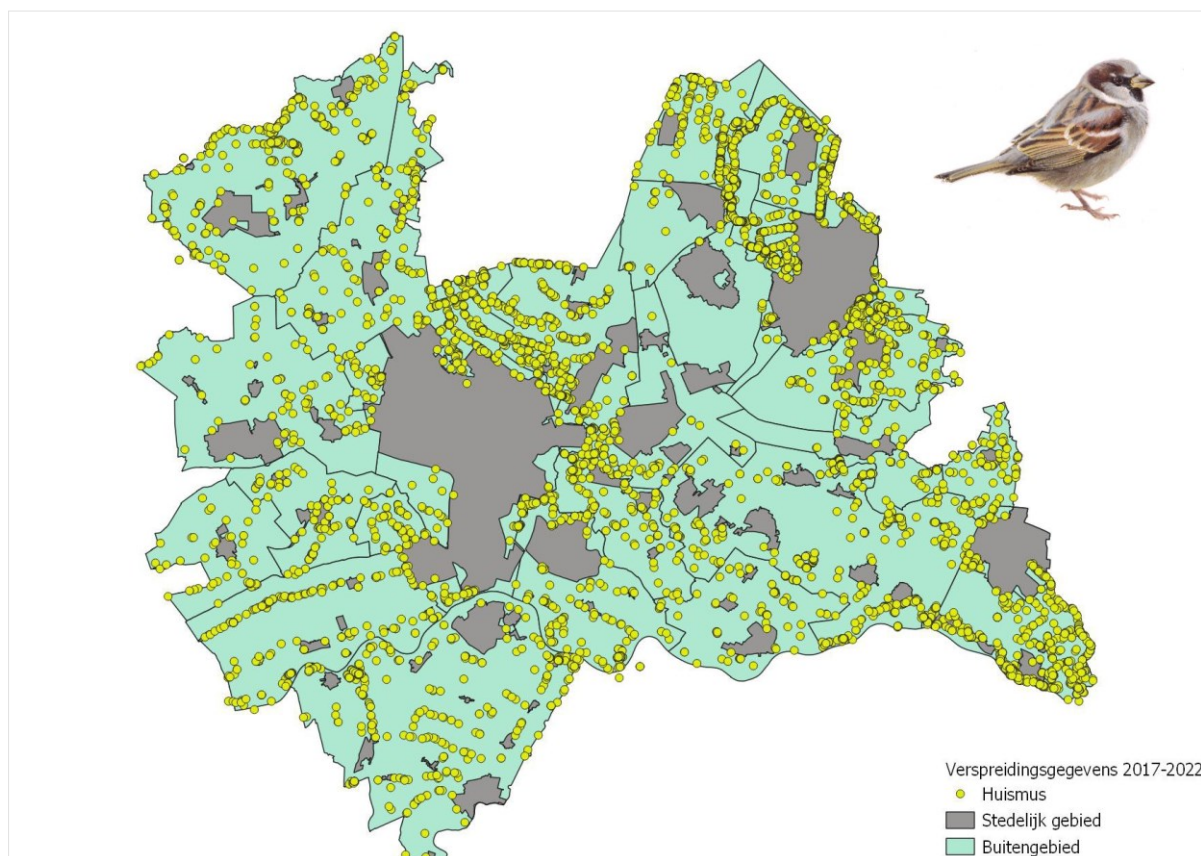
### Broedvogels cat. 1 t/m 4

De vrijstellingsregeling heeft betrekking op de soorten waarvan de nesten of rust- en voorplantingsplaatsen een jaarronde bescherming genieten binnen de Wet natuurbescherming (broedvogels categorie 1 t/m 4). In het kader van de vrijstellingsregeling voor de provincie Gelderland is daarbij uitgegaan van de soorten huis- mus, kerkuil, en steenuil. Deze soorten zijn typerend voor boerenerven en broeden met regelmaat in schuren en stallen.

---

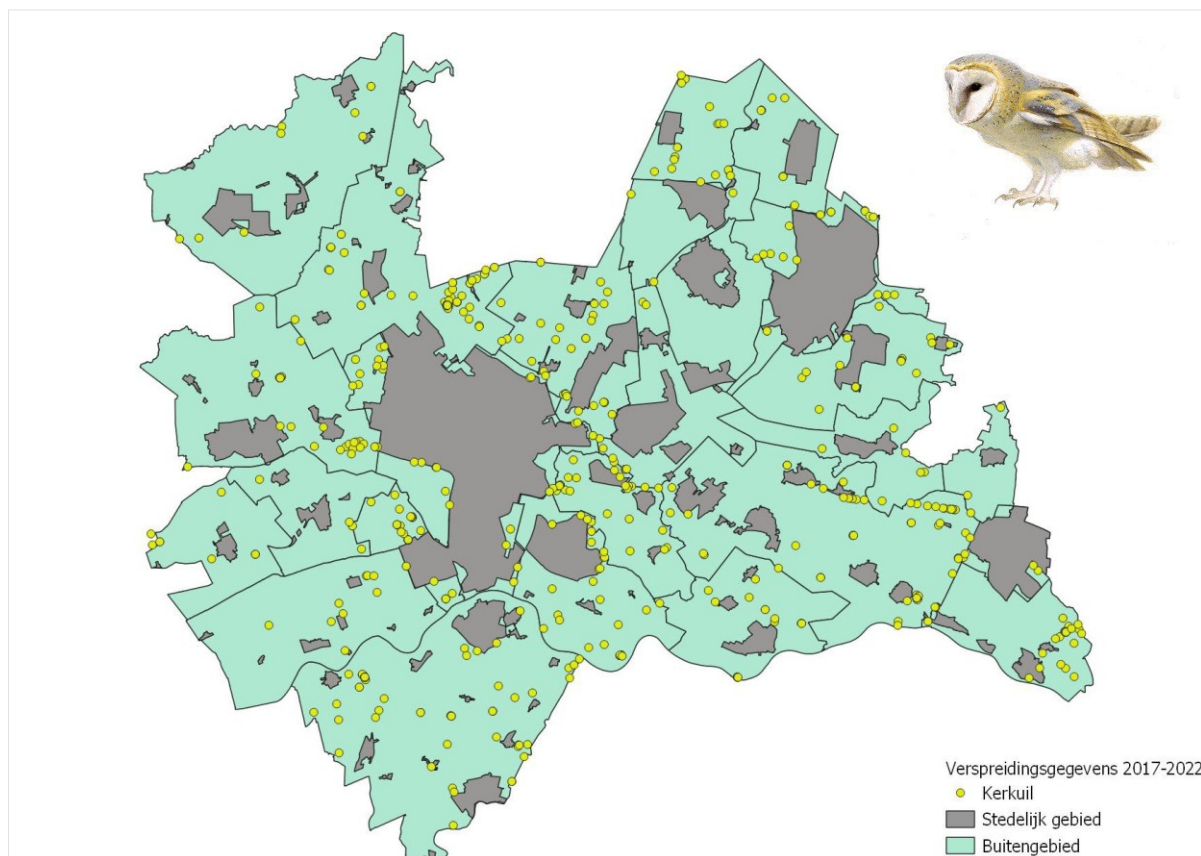
<sup>5</sup> Alle ecologen van Econsultancy hebben op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie en/of • Zijn als ecooloog werkzaam voor een ecologisch adviesbureau dat is aangesloten bij het netwerk Groene Bureaus en/of • Zetten zich aantoonbaar actief in op het gebied van soortenbescherming bij de daarvoor in Nederland bestaande organisaties.

Huismussen komen verspreid door de gehele provincie in het buitengebied voor. De waarnemingen in het buitengebied (figuur 2.3) laten een beeld zien van aanwezigheid langs lintbebouwing, maar ook bij verspreid gelegen bebouwing. Op de beboste delen van de Utrechtse heuvelrug ontbreekt de soort grotendeels. De dichtheden zijn vergelijkbaar met andere delen van Nederland, alleen de Gelderse vallei en de flanken van de Veluwe kennen hogere dichtheden.



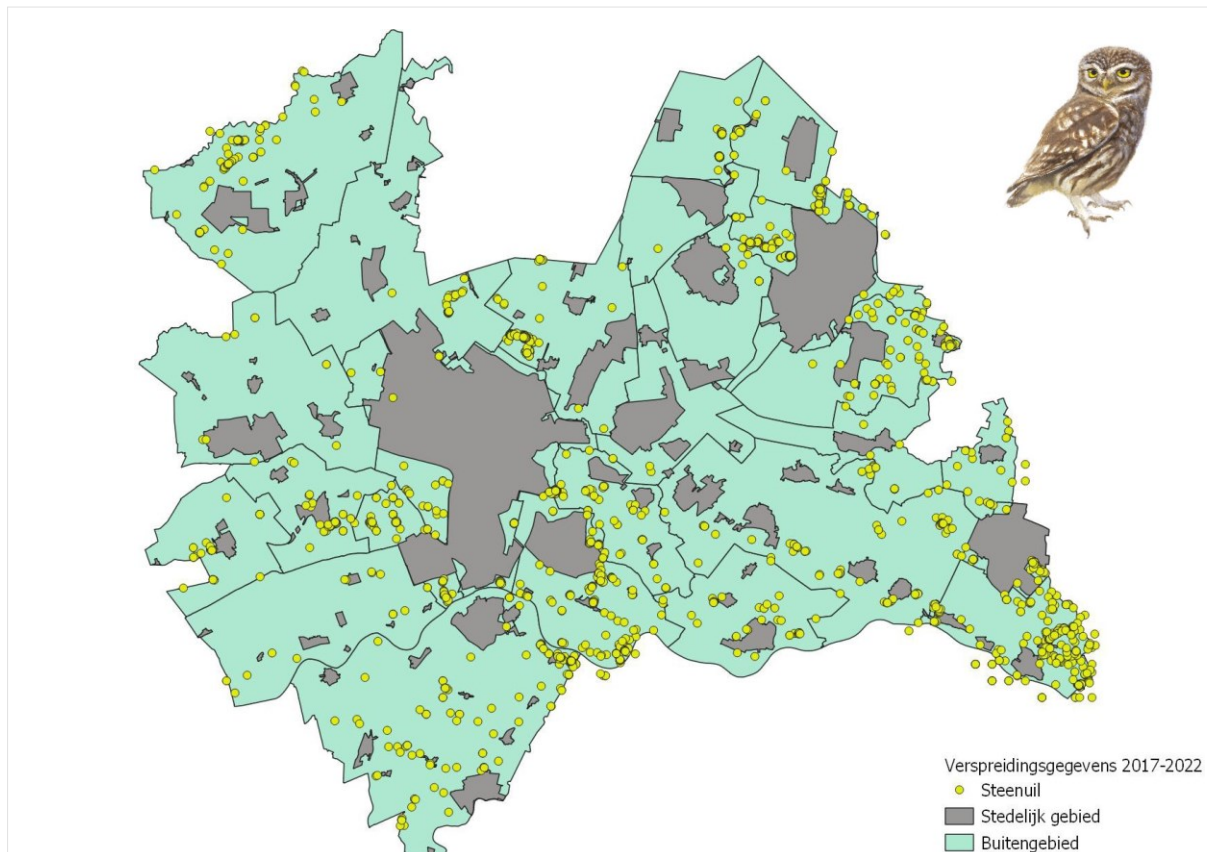
Figuur 2.3 Waarnemingen huismus in het buitengebied 2017-2022 (bron: NDFP).

De kerkuil komt als broedvogel verspreid over de gehele provincie voor (figuur 2.4). De dichtheden in Utrecht zijn vergelijkbaar met andere delen van Nederland (SOVON, 2019). Kerkuilen broeden voor het merendeel in speciaal voor de soort aangebrachte nestkansen, veelal in open kapschuren en wagenbergingen.



Figuur 2.4 Nest indicerende waarnemingen kerkuil 2017-2022 (bron: NDFP).

De steenuil kan in het gehele buitengebied van Utrecht worden aangetroffen. De hoogste dichtheden worden gevonden in het Utrechtse deel van de Gelderse Vallei en in het zuidelijke rivierengebied. Steenuilen broeden voor een belangrijk deel in speciaal voor de soort aangebrachte nestkasten. Deze zijn doorgaans niet aan gebouwen bevestigd maar in bomen. De steenuil past echter met gemak onder een golfplatendak en vindt daarbij nest- of schuilgelegenheid op de buitenmuren of op het dakbeschot.

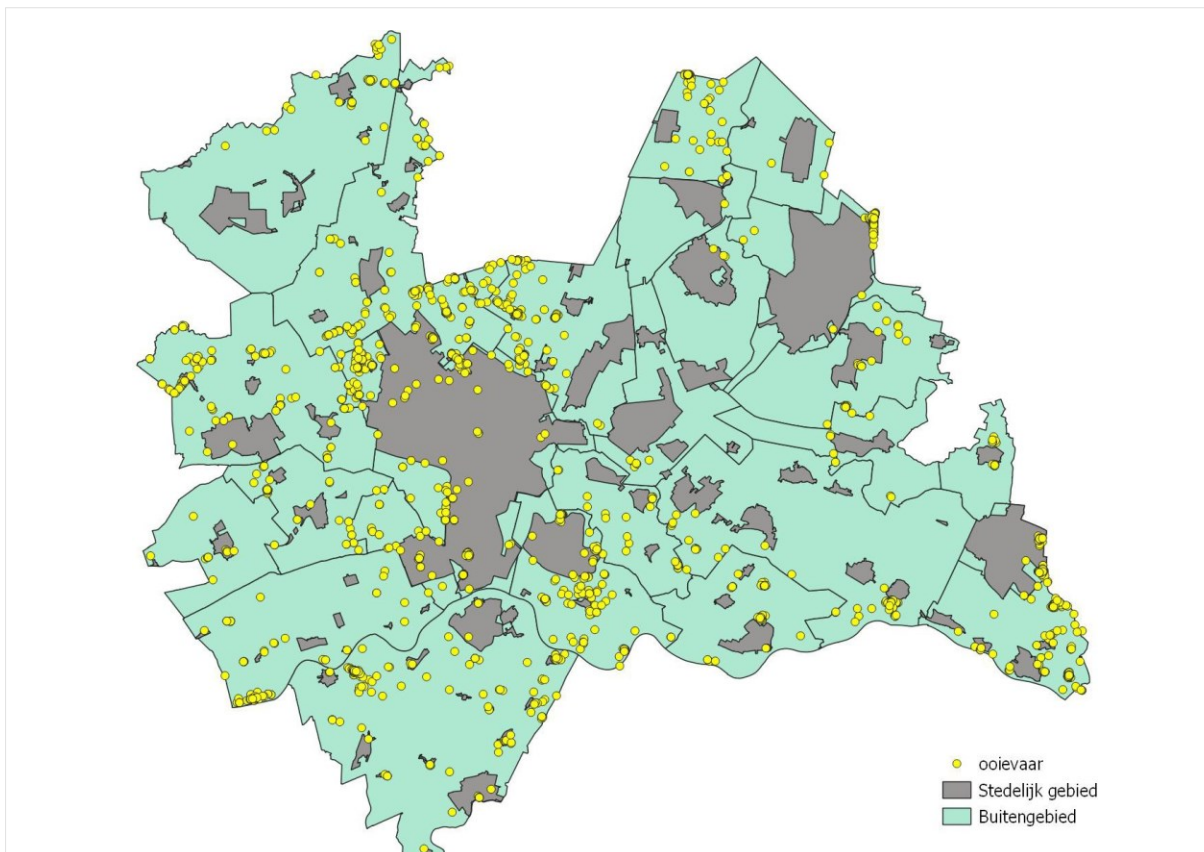


Figuur 2.5 Waarnemingen steenuil in het buitengebied 2017-2022 (bron: NDFF).

Overige soorten uit de categorie 1 t/m 4 zijn roek, grote gele kwikstaart, oehoe, ooievaar, slechtvalk, boomvalk, buizerd, havik, ransuil, sperwer, wespndief en zwarte wouw. Geen van deze soorten broeden in gebouwen, maar in bomen of hoogspanningsmasten. De meeste van deze soorten zijn vrij schuwe broedvogels van bossen.

De grote gele kwikstaart broedt niet in bomen maar in nisjes onder bruggen, nabij stromend water. De soort broedt sporadisch in de provincie Utrecht, met name in de binnenstad van Utrecht en Amersfoort en nabij kasteel Sandenburg. In stallen en schuren op boerenerven kan deze soort redelijkerwijs als broedvogel worden uitgesloten.

De ooievaar is een soort van het agrarische buitengebied en broedt in de provincie Utrecht vooral in het rivierengebied en de polders rond Maarssen en Vleuten (zie figuur 2.6). Op de Utrechtse Heuvelrug ontbreekt de soort. De ooievaar broedt weliswaar op boerenerven, maar vrijwel uitsluitend op speciaal aangebrachte paalnesten, of op zijn minst op hoge plekken met een vlakke ondergrond, zoals grote schoorstenen. Dergelijke omstandigheden zijn redelijkerwijs uit te sluiten op het type bebouwing waar de vrijstellingsregeling betrekking op heeft. Het betreft per definitie asbestgolfplaten daken op relatief lage gebouwen, die onder een hoek zijn aangebracht.



Figuur 2.6 Nest indicerende waarnemingen ooievaar 2017-2022 (bron: NDFP).

Er zijn geen aanwijzingen dat er aanvullend op huismus, kerkuil, en steenuil een vrijstelling noodzakelijk is voor overige jaarrond beschermde soorten. Binnen de gestelde randvoorwaarden van de ingreep kunnen nesten van overige soorten alleen in uitzonderlijke gevallen in het geding zijn. Voor dergelijke uitzonderingssituaties zal een reguliere ontheffingsprocedure noodzakelijk zijn, omdat dit maatwerk zal vereisen.

### Broedvogels cat. 5

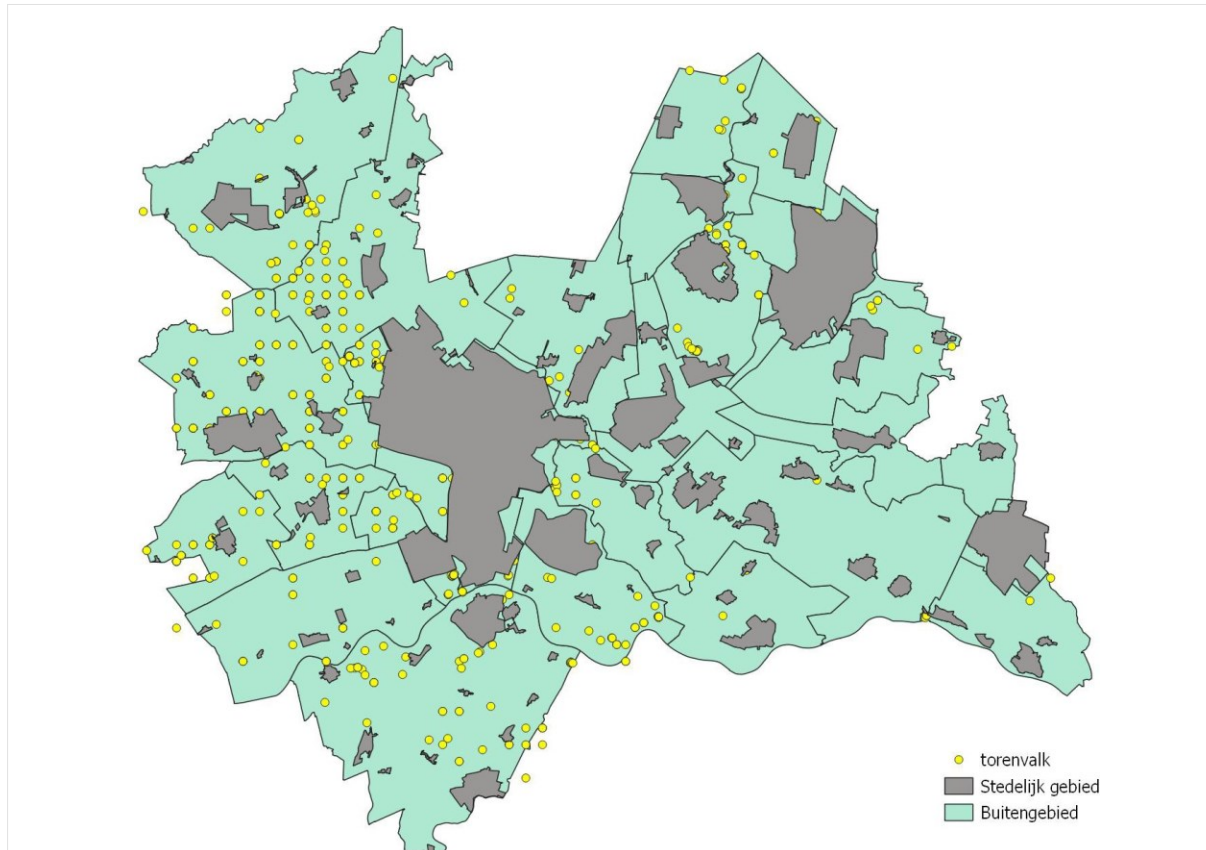
Op erven zijn in schuren en stallen nog meer broedvogelsoorten te verwachten. Tijdens een steekproef op 50 erven in de Gelderse Vallei (Witter, 2019) zijn aanvullend op de eerder genoemde soorten aangetroffen: boerenwaluw, huiswaluw, zwarte roodstaart, spreeuw, koolmees en pimpelmees. Van deze soorten zijn de nesten jaarrond beschermd als er sprake is van zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden (categorie 5).

Categorie 5 soorten die typerend zijn voor boerenerven en in of op bebouwing kunnen broeden zijn spreeuw, zwarte roodstaart, huiswaluw en de boerenwaluw. Deze soorten komen verspreid over het buitengebied van Utrecht voor. De huiswaluw bouwt zijn nesten aan de buitenzijde van gebouwen en is daardoor vrij eenvoudig te inventariseren. Op basis van gegevens van het NDFP kan worden gesteld dat de soort in Utrecht zowel in het buitengebied als in de randen van de kleinere woonkernen voorkomt (zie figuur 2.7). Voor boerenwaluw en spreeuw geldt dat op basis van NDFP data geen goed beeld kan worden verkregen van de verspreiding. De nesten bevinden zich aan de binnenzijde van gebouwen waardoor er weinig nestindicerende waarnemingen zijn. Op grond van algemene verspreidingsgegevens kan voor beide soorten gesteld worden dat zij overal in de provincie kunnen worden verwacht, met uitzondering van de bosgebieden op de Utrechtse Heuvelrug (SOVON, 2018). Voor de boerenwaluw is het noordwestelijke deel van de provincie een "hotspot" (SOVON, 2019).



Figuur 2.7 Nest indicerende waarnemingen huiswaluw 2017-2022 (bron: NDFP).

De torenvalk broedt geregeld op boerenerven, met name in speciaal voor de soort aangebrachte nestkasten. Deze nestkasten zijn over het algemeen niet in bebouwing geplaatst. De torenvalk is vooral in het westelijke deel van de provincie als broedvogel aanwezig (figuur 2.8).

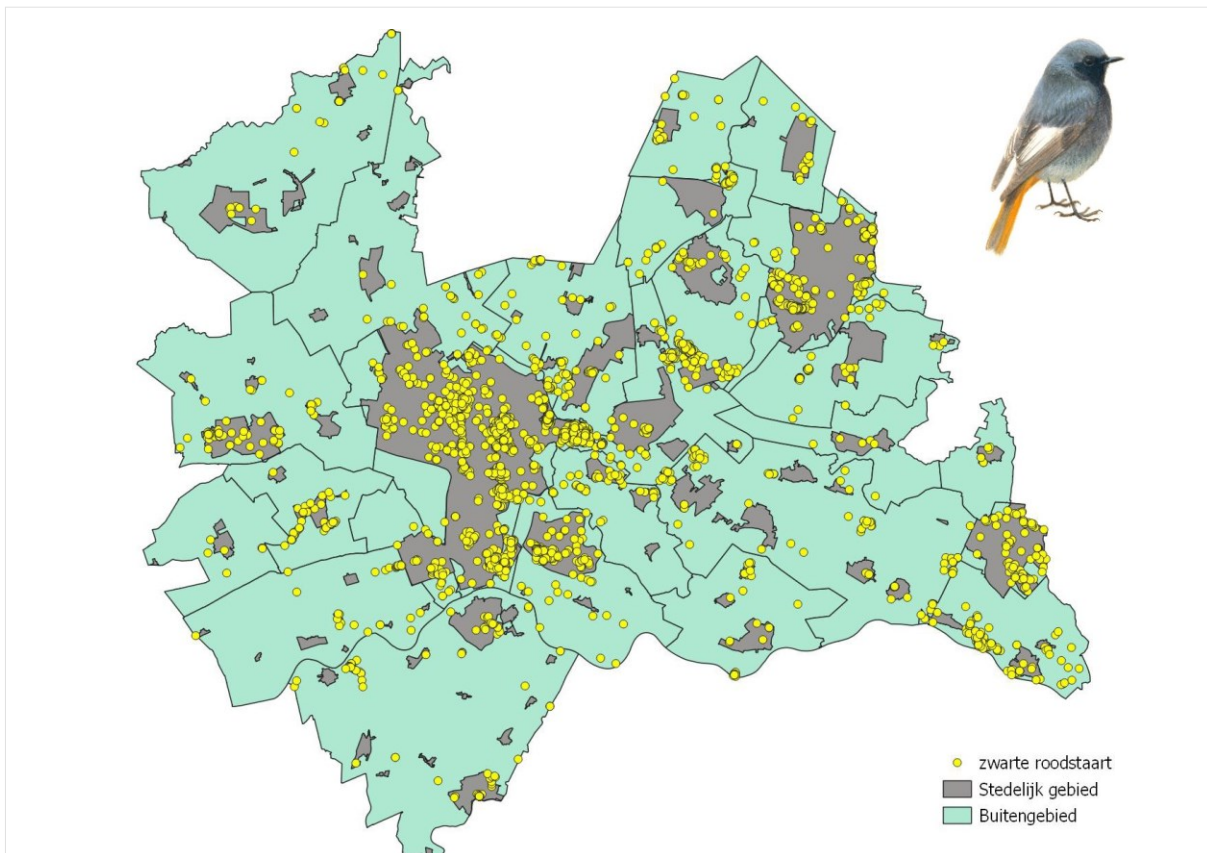


Figuur 2.8 Nest indicerende waarnemingen torenvalk 2017-2022 (bron: NDFF).

De overige soorten uit categorie 5 zijn de holenbroeders en halfholenbroeders die in nisjes of ruimtes achter betimmeringen kunnen broeden. Het zijn veelal soorten waarvan de nesten veelal in bossen, parken en tuinen zijn te vinden, zoals kool- en pimpelmees.

Een typerende soort voor erven is de zwarte roodstaart. In Utrecht zijn de dichtheden ten opzichte van de oostelijke helft van Nederland laag (SOVON, 2018). Op basis van verspreidingsgegevens van het NDFF kan worden gesteld dat de zwarte roodstaart in Utrecht vooral een bewoner van de stedelijke gebieden is en slechts beperkt voorkomt op erven in het buitengebied.





Figuur 2.9 Nest indicerende waarnemingen zwarte roodstaart 2017-2022 (bron: NDFP).

Op grond van de randvoorwaarden die aan de ingreep worden gesteld (i.c. behoud van nestgelegenheid) zijn er voor de broedvogelsoorten uit categorie 5 geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die een jaarronde bescherming vereisen (in hoofdstuk 3 wordt dit per soort nader toegelicht).

#### Algemene broedvogelsoorten

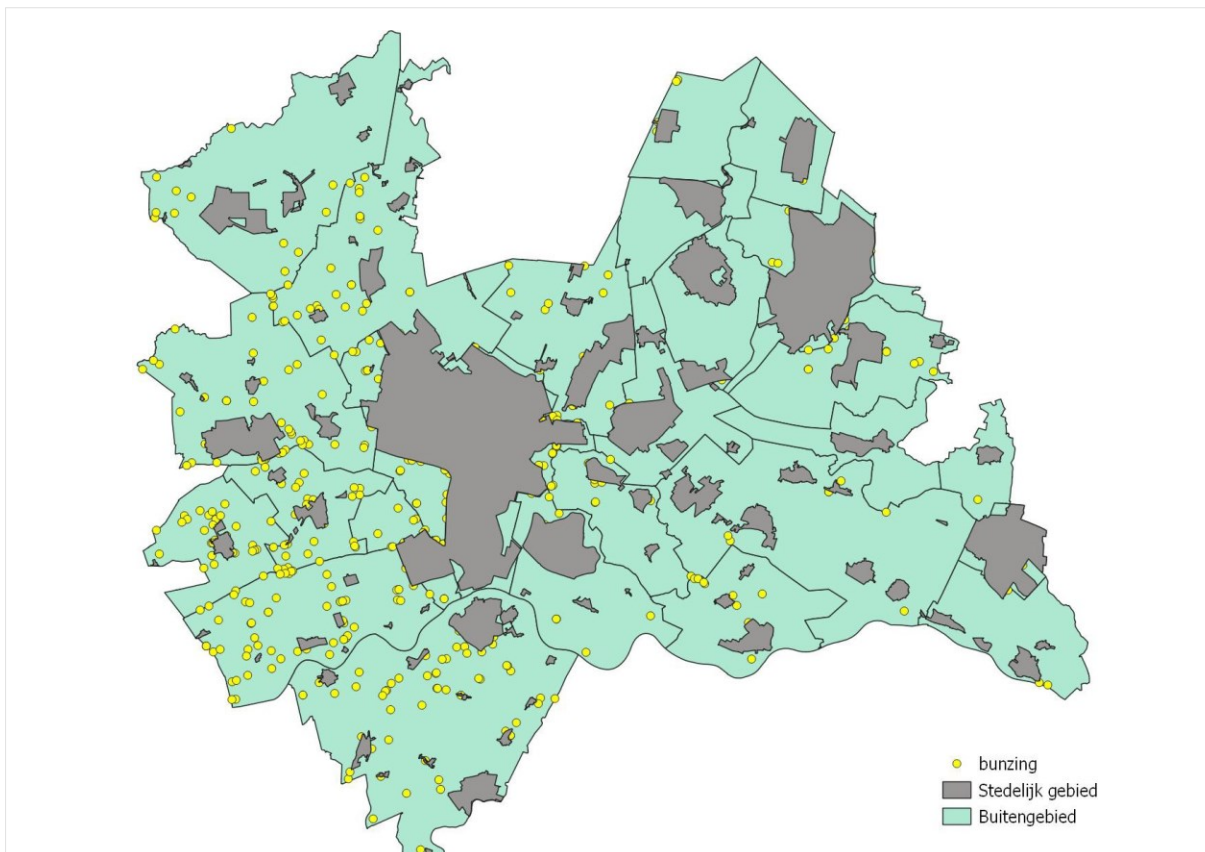
Naast de broedvogelsoorten die vallen onder het regime van categorie 1 t/m 5 van de lijst met jaarrond beschermde nesten zijn er overige soorten die (soms) in schuren en stallen broeden. Het gaat hierbij om zanglijster, merel, roodborst, winterkoning, houtduif, Turkse tortel, holenduif en witte kwikstaart. Het zijn soorten die buiten de agrarische erven ook in tal van andere habitat voorkomen, zoals bossen, parken, tuinen en dergelijke. Het zijn soorten die landelijk gezien algemeen voorkomen. De agrarische erven en/of de provincie Utrecht heeft hierbij geen speciale functie op populatieniveau.

#### Zoogdieren

De zoogdiersoorten die zijn beschermd onder paragraaf 3.2 van de Wet natuurbescherming (habitatrichtlijn) zijn geen van alle gebouwbewonend (bever, otter etc.). Van de nationaal beschermde soorten (paragraaf 3.3 Wet natuurbescherming) zijn een aantal soorten die ook gebruik maken van menselijke bebouwing als rust- of voortplantingsplaats: bunzing en steenmarter.

De bunzing komt verspreid over heel Nederland voor. In Utrecht worden de meeste waarneming in het westelijke deel van de provincie gedaan (figuur 2.10). Het betreft voornamelijk doodgereden dieren. De bunzing heeft een voorkeur voor de wat nattere gebieden.

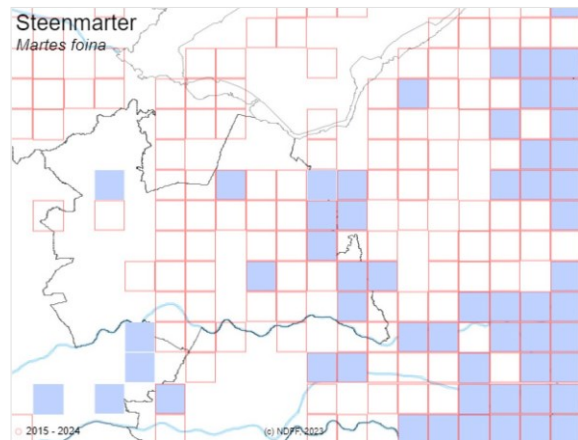
De bunzing valt in Utrecht onder de vrijstellingsregeling voor ruimtelijke ontwikkelingen. Naar verwachting zal vanaf 2024 deze van de vrijstellingslijst gaan, waarmee het vernielen van een vaste rust- of verblijfplaats verboden is. Het verstoren van een bunzing is niet verboden.



Figuur 2.10 Waarnemingen van bunzing in Utrecht (2017-2023). Vrijwel alle waarnemingen betreffen aangereden dieren (bron: NDFF).

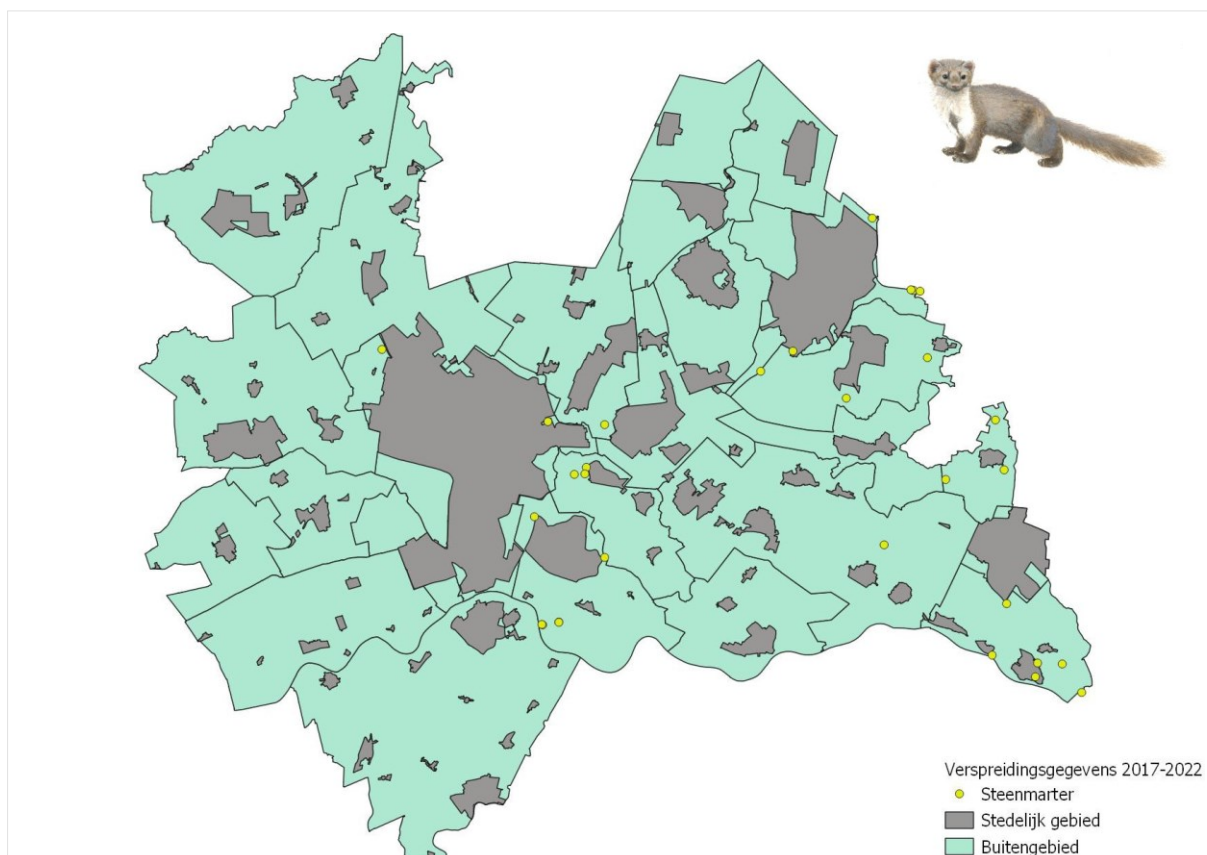
De verblijfplaatsen zijn vooral hopen van konijnen of muskusratten, maar soms worden rommelschuurtjes als dagrustplaatsen gebruikt. Het is vooral in de winter dat bunzingen droge en warme plekken zoeken, zoals opslag van hooi en stro. Voorplantingsplaatsen zijn oude hopen van bijvoorbeeld konijn, mol, vos en das. Maar ook onder steenhopen, houtmijten, in holle bomen of onder boomwortels. Schuurtjes en hooizolders worden in de literatuur daarbij niet genoemd. Omdat bunzingen alleen in de winter gebruik maken van bebouwing, is de kans op het verstoren van een vaste voortplantingsplaats redelijkerwijs uit te sluiten. Daarom is het niet noodzakelijk voor de soort te voorzien in een vrijstellingsregeling bij asbestdaksaneringen. Voor het verstoren van een bunzing in de winter geldt immers geen verbodsbepaling, ook niet als de soort niet meer valt onder de vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ingrepen.

De steenmarter gebruikt binnen zijn leefgebied meerdere dagrustplaatsen. Daarbij worden ook kleine schuurtjes, hoozolders, opslag van materialen en dergelijke gebruikt. Ook de ruimte tussen een beschot en het dak wordt gebruikt om te verblijven. Het verspreidingsgebied van de steenmarter in Nederland schuift steeds verder westwaarts. In Utrecht is de soort vooral in de oostelijke helft te verwachten (zie figuur 2.11). De meeste waarnemingen van steenmarters zijn afkomstig van de bebouwde kommen.



Figuur 2.11 Verspreiding steenmarter in Utrecht 2015-2024 (bron: verspreidingsatlas.nl).

In het buitengebied is het aantal waarnemingen beperkt (figuur 2.12). De komende jaren zal naar verwachting het aantal steenmarters in Utrecht toenemen, het habitat in de westelijke helft van de provincie is voor de soort echter niet bijzonder geschikt, zodat de nadruk van de verspreiding vooral in de hoger en droger gelegen heft van de provincie en de bebouwde kommen zal liggen.



Figuur 2.12 Waarnemingen steenmarter in het buitengebied 2017-2022 (bron: NDFF).

Specifiek voor de hogere zandgrond (voornamelijk Utrechtse Heuvelrug) geldt dat de boommarter voorkomt. Hoewel deze soort voornamelijk in bossen leeft en zijn verblijfplaatsen in boomholtes, oude roofvogelnesten of grote takken heeft, is het niet uit te sluiten dat ook schuurtjes worden gebruikt als verblijfplaats. Dit kan net als bij de steenmarter ook een voortplantingsplek betreffen. Econsultancy adviseert vanwege het vergelijkbare gedrag van de boom- en steenmarter als het gaat om de keuze van verblijfplaatsen, de soort op te nemen in de vrijstellingsregeling. Bij het inventariseren van de soort op basis van sporen zoals uitwerpselen, prooiresten en degelijke is het vrijwel onmogelijk om beide soorten te onderscheiden. De werkwijze ten aanzien van het voorkomen aan schade aan boom- en steenmarter verschilt niet.

### **3 POTENTIËLE IMPACT OP SOORTEN**

#### **3.1 Inleiding**

Het aantal nesten van vogels per erf is soortafhankelijk. Voor uilen geldt dat de territoriumgrootte bepaalt dat er nooit meer dan één broedpaar aanwezig zal zijn (de combinatie één kerkuil samen met één steenuil is in theorie wel mogelijk, maar zal zelden voorkomen). Ander soorten, zoals huismus, boerenzwaluw en huiszwaluw en soms spreeuw broeden juist in elkaars nabijheid en zullen zelden individueel worden aangetroffen op een erf.

In de analyse komt verder naar voren dat de meeste ervogels niet geheel afhankelijk zijn van schuren met asbestdaken. Over het algemeen ligt het percentage dat in gebouwen zonder asbestdaken broedt op 50%. Vogels komen verspreid over het erf voor en gebruiken daarbij alle gebouwen om te nestelen. Soorten die in kolonievorm voorkomen zoals huismussen en spreeuwen maken vaak gebruik van de woonboerderij (dakpannen dak) én schuren en stallen.

Per soort zal in dit hoofdstuk worden aangegeven wat de potentiële effecten zijn op basis van de locaties van de nesten, de broedbiologie en dergelijke. Hierbij wordt uitgegaan van enkel het vervangen van de dakplaten. Totaalsloop of werkzaamheden die betrekking hebben op het verwijderen van betimmeringen, het vervangen van het dakbeschot en dergelijke vallen niet onder de vrijstellingsregeling.

De soorten die besproken worden zijn de jaarrond beschermde vogelsoorten kerkuil, steenuil, huismus, steenmarter en boommarter. Ook de soorten uit categorie 5, waarvan de nesten vaak op boerenerven worden aangetroffen worden besproken: boerenzwaluw, huiszwaluw, spreeuw en zwarte roodstaart. Deze soorten worden besproken om aan te tonen of jaarronde bescherming op basis van specifieke ecologische omstandigheden al dan niet aan de orde is.

De soorten die op basis van de analyse in hoofdstuk 2 niet nader worden besproken zijn roek, oehoe, ooievaar, slechtvalk, boomvalk, buizerd, havik, ransuil, sperwer, wespindief en zwarte wouw. Geen van deze soorten broeden in gebouwen, maar in bomen. In hoofdstuk 2 is nader onderbouwd dat het voor ooievaar, grote gele kwikstaart het opnemen in de vrijstellingsregeling niet noodzakelijk is omdat de nesten van deze soorten niet in het geding zijn bij eenvoudige asbestdaksaneringen.

### 3.2 Kerkuil

Beschermde status	De nesten en roestplaatsen zijn jaarrond beschermd
Locatie nesten	Grotendeels in nestkasten. Voor de soort is zijn veelal actieve werkgroepen aanwezig, die kasten plaatsen, controleren en de jongen ringen. Kerkuilen kunnen achter betimmeringen broeden.
Aantal te verwachten nesten per erf	Maximaal 1, roestplaatsen ook individueel in gebruik. In het broedseizoen zoeken de oudervogels na verloop van tijd een roestplaats in de buurt van het nest.
Verdeling nestlocatie asbest/geen asbestdak	In de steekproef in de Gelderse vallei zijn alle broedgevallen in schuren met asbestdaken aangetroffen. De aantallen zijn echter te laag om een verband aan te tonen. Het gaat in de meeste gevallen om open schuren zoals wagenbergingen en kapschuren.
Effect van verwijderen dakbedekking	Bij kasten zijn bij kortdurende werkzaamheden relatief weinig effecten te verwachten. Een kast kan zonder al te veel problemen tijdelijk worden dichtgezet en een korte periode van verstoring (1 dag) zal niet leiden tot het permanent verlaten van een nest. Dit is uit ervaringen met uilenwerkgroepen gebleken (expert judgement). Op tijd inschakelen van de uilenwerkgroep geldt als randvoorwaarde. In zeldzame gevallen (broedgeval achter een betimmering of op een dakbeschot) komt een nest bloot te liggen. Kerkuilen zijn met name in de eieren-fase erg gevoelig voor verstoring, maar in de jongen-fase kan een kerkuil zijn broedlocatie permanent verlaten. Het risico op permanente verstoring is daarom groot bij dergelijke nestlocaties.
Voorkomen van negatieve effecten	Bij broedgevallen in kasten: werkzaamheden in de periode waarin eieren aanwezig zijn vermijden. Bij aanwezigheid van grote jongen dichtzetten van de kast aan de hand van advies ter zake kundige (kerkuilenwerkgroep). Ter plaatse van de nestkast de uitvoeringsperiode zo kort mogelijk maken (binnen 1 dag), door direct na het verwijderen van de asbestdakplaat de nieuwe plaat aan te brengen. Het oordeel of dit zonder risico op verstoring kan plaatsvinden ligt bij de ter zake kundige en is maatwerk.  Bij broedgevallen buiten kasten: in ieder geval buiten het broedseizoen van de soort werken (let op: kerkuilen kunnen tot ver in het najaar en soms zelfs in de winter nog jongen hebben). Na de werkzaamheden is de nestlocatie wederom beschikbaar. Het bijplaatsen van een nestkast en inschakelen van een uilenwerkgroep kan helpen om het broedgeval duurzaam te behouden.
Mogelijk effect op populatie	-
Verspreiding	De kerkuil komt verspreid voor in Nederland. De asbestdaksaneringen hebben hierop geen negatieve invloed: de nestlocaties blijven bestaan.
Populatie	De Staat van Instandhouding van de kerkuil als broedvogel in Nederland is gunstig (SOVON). De populatie wordt geschat op 2.900 tot 3.300 paar. De asbestdaksaneringen hebben hierop geen negatieve invloed: de nestlocaties blijven bestaan.
Leefgebied	De kerkuil is een soort van het agrarische buitengebied en jaagt boven weilanden, wegbermen en langs kleine landschapselementen. De ingreep waarvoor de vrijstelling van toepassing is heeft geen effect op het leefgebied.
Toekomstperspectief	De kerkuil is een soort die sterke schommelingen in de stand kan opvangen door meerdere broedsels te hebben in periodes van groot prooiaanbod. Het prooiaanbod is bepalend en (in goede jaren) het totale aanbod aan nestgelegenheden. De asbestdaksanering heeft geen invloed op prooiaanbod. De activiteit leidt daarom niet tot verslechtering

### 3.3 Steenuil

Beschermde status	De nesten en het functioneel leefgebied zijn jaarrond beschermd. De vrijstelling is van toepassing omdat de nesten ook beschermd zijn op het moment dat ze niet worden gebruikt voor de voortplanting
Locatie nesten	De nesten van steenuil kunnen op zeer verschillende plekken worden gevonden. Vaak broeden ze in nestkasten, maar evengoed maken ze gebruik van nisjes, rommelhoekjes, holen in de grond, ruimtes tussen het dakbeschot en de dakbedekking of ruimtes in gootbekistingen en achter windveren. De steenuil kan overdag worden gezien op schuren, nestlocaties zijn moeilijker te vinden.
Aantal te verwachten nesten per erf	Maximaal 1 nest per erf. Binnen een erf heeft de steenuil een aantal vaste plekken waar hij graag vertoeft (zonnebaden) of waar hij naar toe kan vluchten.
Verdeling nestlocatie asbest/geen asbestdak	Het aantal aangetroffen nesten in de steekproef in de Gelderse Vallei is te gering om hierover een uitspraak te doen. De ruimte onder golfplaten daken is groot genoeg voor de steenuil om onder te broeden.
Effect van verwijderen dakbedekking	Voor broedgevallen in nestkasten geldt dat de steenuil vooral vroeg in het broedseizoen gevoelig is voor verstoring. Als eenmaal de jongen groot genoeg zijn zal de steenuil zijn nest niet snel verlaten. Dit is gebleken op basis van expert judgement (interview medewerkers STONE). De steenuil investeert veel in zijn nestplaats en leefgebied. Omdat dit een beperkte omvang heeft is de soort erg trouw aan zijn vaste plek.  Bij broedgevallen buiten nestkasten is het risico op verstoring groter dan bij steenuilen die in nestkasten broeden, vooral in de eierenfase (maart-april). Het is niet eenvoudig om een nestlocatie op te sporen. Het risico op verstoring ten opzichte van broedgevallen in nestkasten is vooral gelegen in het feit dat er eerder sprake is van het onverhoopt aantreffen van een broedgeval. Bovendien komt bij een broedgeval in een nestkast het nest niet bloot te liggen door de werkzaamheden, wat bij broedgevallen op overige plekken wel het geval is. Indien een nest bloot komt te liggen is de kans groot dat het broedsel verloren gaat.
Voorkomen van negatieve effecten	Voor broedgevallen in nestkasten geldt dat de verstoring door asbestverwijdering voorkomen kan worden door te werken buiten het broedseizoen (globaal maart-september).  Voor broedgevallen buiten nestkasten geldt dat verstoring kan worden voorkomen door geheel te werken buiten het broedseizoen (globaal maart-juni).
Mogelijk effect op populatie	-
Verspreiding	In vrijwel het gehele onderzoeksgebied is de steenuil als broedvogel aanwezig. De hoogste dichtheden worden gevonden in het Utrechtse deel van de Gelderse Vallei en in het zuidelijke rivierengebied. De asbestdaksaneringen hebben hierop geen negatieve invloed: de nestlocaties blijven bestaan
Populatie	De Nederlandse populatie wordt geschat op 8.000 tot 9.500 (SOVON). De Staat van Instandhouding van de steenuil als broedvogel in Nederland is matig ongunstig. Omdat de nestgelegenheid behouden blijft en er buiten het broedseizoen gewerkt wordt zijn negatieve effecten op de populatie redelijkerwijs uit te sluiten.
Leefgebied	De ongunstige staat van instandhouding houdt vooral verband met de verandering van het leefgebied. Vanwege het kleine leefgebied van de soort is deze gevoelig voor afname van prooiaanbod. De ingreep waarvoor de vrijstelling van toepassing is heeft geen effect op het leefgebied. De nestgelegenheid en het functioneel leefgebied blijven behouden.
Toekomstperspectief	De steenuil kent de laatste jaren een stabiele trend, na een periode van sterke achteruitgang. Achteruitgang is in het rivierengebied, terwijl er op de lichte zandgronden juist sprake is van een geringe toename. De ingreep waarvoor de vrijstelling van toepassing is heeft geen effect op het toekomstperspectief, het betreft een éénmalige ingreep.

### 3.4 Huismus

Beschermd status	De nesten zijn jaarrond beschermd. De vrijstelling is van toepassing omdat de nesten ook beschermd zijn op het moment dat ze niet worden gebruikt voor de voortplanting.
Locatie nesten	Huismussen komen verspreid voor op de erven en bouwen hun nesten op allerlei plekken. In open schuren worden de nesten vaak tegen de zijwanden gebouwd. De ruimte tussen houten of stalen constructie is voldoende voor soort om van stro of hooi een nest te bouwen. Ook in nokbalken worden nesten gebouwd.
Aantal te verwachten nesten per erf	De huismus is een koloniebroeder en leeft in groepen van 20 of meer exemplaren. Het komt dus niet voor dat er slechts een enkel exemplaar op een erf broedt.
Verdeling nestlocatie asbest/geen asbestdak	De nesten van de huismus zijn meestal verdeeld over meerdere opstallen binnen een erf. Ze broeden graag onder dakpannen, waardoor het woongedeelte van een boerderij vaak in gebruik is door de soort. Er is dus vrijwel altijd een spreiding tussen nesten in schuren met en zonder asbest, zoals gebleken uit de steekproef in de Geldere Vallei (Witter 2020).
Effect van verwijderen dakbedekking	Door het verwijderen van dakplaten komen de nesten bloot te liggen. Indien dit in het broedseizoen plaatsvindt kan dit effect hebben op het broedsel. Bij de meeste vogelsoorten geldt dat de kans op permanente verstoring afneemt naarmate de jongen groter zijn. Huismussen zijn snel geneigd een broedsel te verlaten bij verstoring. Huismussen kunnen meerdere legfels per broedseizoen voortbrengen. Verstoring in het begin van het broedseizoen hoeft daarom niet te betekenen dat er geen jongen worden grootgebracht (Vogelbescherming).
Voorkomen van negatieve effecten	Negatieve effecten kunnen worden vermeden door te werken buiten het broedseizoen van de soort (half maart tot eind augustus). De uitloop tot aan september is vooral van belang in het geval er een derde broedsel wordt grootgebracht. Het aantal paartjes huismussen dat een derde broedsel begint is beperkt. Uit onderzoek in populaties in Leek en Lettelbert (Oosterhuis, 2015) bleek dat respectievelijk 3,4 % en 5,6% van de gevolge paartjes succesvol een succesvolle derde vervolgbroedsel had.
Mogelijk effect op populatie	-
Verspreiding	Huismussen worden in de gehele provincie als broedvogel aangetroffen. Er is geen sprake van opvallende verschillen in dichtheden, uitgezonderd de beboste delen van de Utrechtse heuvelrug, waar de soort in veel mindere mate voorkomt. Op de verspreiding van de soort heeft een asbestdaksanering geen invloed. De nestlocaties blijven op het zelfde niveau aanwezig.
Populatie	De landelijke populatie wordt geschat op 600.000-1.000.000 paar. De Staat van Instandhouding van de huismus als broedvogel in Nederland is matig ongunstig (SOVON). De dramatische afname van de huismus lijkt echter te zijn gestopt. De grootste problemen voor de huismus zijn in de grote steden. In het buitengebied liggen de populaties minder onder druk. Huismussen hebben meerdere broedsels per jaar en zullen bij mislukken elders een nieuwe broedpoging wagen. Er zijn minimaal twee broedsels per seizoen nodig om de populatie in stand te houden, waarbij late broedsels vaak minder succesvol zijn. Mede omdat er spreiding van de nesten in de verschillende gebouwen op een erf is zal het effect van de asbestsanering slechts tijdelijk en plaatselijk zijn. De kans dat een hele populatie gelijktijdig wordt geraakt door een asbestsanering is klein. Op de staat van instandhouding van een lokale populatie zullen de werkzaamheden daardoor geen negatief effect hebben.
Leefgebied	De huismus stelt eisen aan zijn directe omgeving. Er moet voedsel, veiligheid, vocht en open zand aanwezig zijn. De ingreep waarvoor de vrijstelling van toepassing is heeft geen effect op het leefgebied. De nestgelegenheid en het functioneel leefgebied blijven behouden.
Toekomstperspectief	Bij de beoordeling van de staat van instandhouding is het toekomstperspectief als gunstig beoordeeld (SOVON). Doordat bij de asbestdaksanering waarvoor de vrijstelling geldt een randvoorwaarde is dat de nestgelegenheid behouden blijft zal dit geen negatief effect veroorzaken op het toekomstperspectief. Nestgelegenheid is naar verwachting niet de belangrijkste drukfactor. Voedselbeschikbaarheid, met name de insecten in de jongenperiode is een belangrijke factor. Deze wordt door de asbestdaksanering niet negatief beïnvloed.

### 3.5 Boerenwaluw

Beschermde status	De nesten zijn in specifieke gevallen jaarrond beschermd (Categorie 5). De vrijstelling is niet van toepassing omdat er geen sprake is van zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden, die jaarronde bescherming van de nesten eisen.
Locatie nesten	De boerenwaluw bouwt zijn nest aan de binnenzijde van stallen en schuren. De nesten worden veel aan de balken van zolderingen gemaakt. Ook in werkplaatsen en dergelijke worden nesten gebouwd. Randvoorwaarde is dat de ruimte niet permanent afgesloten is. Een open staldeur of open raam is voldoende.
Aantal te verwachten nesten per erf	De boerenwaluw broedt in kleine kolonies van enkele tot tientallen exemplaren.
Verdeling nestlocatie asbest/geen asbestdak	Bij de steekproef in de Gelderse Vallei (Witter 2020) zijn boerenwaluwen iets vaker vastgesteld in schuren zonder asbestdaken dan met. Ongeveer 43% van de nesten is in schuren met een asbestdak.
Effect van verwijderden dakbedekking	Veel van de nesten zijn gebouwd op balken die niet direct in verbinding staan met het asbestdak. Vaak is er sprake van een zoldering, bijvoorbeeld van een hooi-opslag. In een beperkt aantal gevallen zal de nestlocatie door het verwijderen van de dakplaten open komen te liggen. Als er grote jongen in het nest aanwezig zijn zal het effect niet erg groot zijn. Boerenwaluwen zijn gewend om bij verstoring af te wachten tot ze de jongen kunnen voeren.
Voorkomen van negatieve effecten	Verstoring kan worden voorkomen door te werken buiten het broedseizoen van de soort (mei – augustus).  Bij het onverhoopt bloot komen liggen van de nesten is het zaak om de werkzaamheden ter plaatse zo snel mogelijk af te ronden, dus de nieuwe dakplaten er met voorrang te plaatsen. Dit levert naar verwachting minder nadelige effecten op dan het verplaatsen van het broedsel in een kunstnest. Het verplaatsen van het oorspronkelijke nest is niet mogelijk, deze is “vastgemetseld” en zal beschadigen bij pogingen het te verplaatsen.  Het behoud van de nestkommen is belangrijk, indien deze niet worden verwijderd tijdens de werkzaamheden, zal het nest weer gebruikt worden. De boerenwaluw keert ieder jaar terug naar het zelfde nest. Indien een nest aan een asbestplaat vastzit en daarmee beschadiging niet te voorkomen is dient een kunstnest teruggeplaatst worden na afloop van de werkzaamheden. Let op dat de toegang tot het gebouw behouden blijft!
Mogelijk effect op populatie	De Staat van Instandhouding van de boerenwaluw als broedvogel in Nederland is gunstig (SOVON). Dit geldt voor verspreiding, omvang populatie, het leefgebied en de toekomstverwachting.
Verspreiding	De landelijke populatie wordt geschat op 250.000-340.000. De boerenwaluw komt in Utrecht in relatief hoge dichtheden voor in de uitgesproken agrarische delen van de provincie, met name de Eempolders en de polders in het westelijke deel. Ook in het rivierengebied komt de soort algemeen voor (SOVON). Op de verspreiding van de soort heeft een asbestdaksanering geen invloed. De nestlocaties blijven op het zelfde niveau aanwezig.
Populatie	De Staat van Instandhouding van de Boerenwaluw als broedvogel in Nederland is gunstig (SOVON). Dit geldt ook voor de grootte van de populatie. Het herstel van de populatie komt deels op het conto van het aantal paarden dat als hobby-vee wordt gehouden. In de reguliere veehouderij houden hygiëneregels vaak in dat boerenwaluwen geweerd moeten worden. Op basis van de verdeling en locaties van de is het niet te verwachten dat een lokale populatie in zijn geheel wordt geraakt. De soort heeft soms twee broedsels per jaar. Het mislukken van een enkel legsel is daarom niet van invloed op de staat van instandhouding. Er zijn daarom geen zwaarwegende feiten die voor de betreffende werkzaamheden een jaarronde bescherming (en daarmee noodzaak voor een vrijstelling) noodzakelijk maken.



Leefgebied	De Staat van Instandhouding van de boerenzwaluw als broedvogel in Nederland is gunstig (SOVON). Dit geldt voor het leefgebied. Op het leefgebied van de soort heeft een asbestdaksanering geen negatieve invloed.
toekomstperspectief	De Staat van Instandhouding van de boerenzwaluw als broedvogel in Nederland is gunstig (SOVON). Dit geldt ook voor de toekomstverwachting. Het leefgebied en nestgelegenheid worden niet beïnvloed door de asbestdaksanering, waardoor ook het toekomstperspectief niet negatief wordt beïnvloed

### 3.6 Huiszwaluw

Beschermd status	De nesten zijn in specifieke gevallen jaarrond beschermd (Categorie 5). De vrijstelling is niet van toepassing omdat er geen sprake is van zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden, die jaarronde bescherming van de nesten eisen.
Locatie nesten	De huiszwaluw bouwt nesten van klei en leem. De soort metselt de nestkomen aan de buitenzijde van gebouwen, met een voorkeur voor witgeschilderde windveren of overstekken.
Aantal te verwachten nesten per erf	De huiszwaluw is een uitgesproken koloniebroeder. Er zullen dus altijd meerdere nesten op één erf aanwezig zijn. Binnen een erf kunnen de nesten al dan niet verspreid over meerdere opstallen aanwezig zijn.
Verdeling nestlocatie asbest/geen asbestdak	Bij de steekproef in de Gelderse Vallei zijn de meeste nesten aangetroffen op schuren zonder asbestdak.
Effect van verwijderen dakbedekking	Het verwijderen van de dakplaten hoeft, indien zorgvuldig gebeurt niet tot directe schade te leiden. De nesten bevinden zich aan de buitenzijde en zijn (uitzonderingen daargelaten) niet verbonden aan de dakbedekking.  Als behalve de dakbedekking ook de betimmeringen worden verwijderd, dan zullen nesten worden beschadigd. In het broedseizoen zal dit leiden tot mislukken van het broedsel. Huiszwaluwen bouwen indien nodig een nieuw nest, vaak worden de nestresten gebruikt om op aan te haken.
Voorkomen van negatieve effecten	Het broedseizoen hoeft alleen vermeden te worden in uitzonderlijke situaties waarbij de dakplaten in contact staan met de nesten. Wel dient er voorzichtig gehandeld te worden tijdens het verwijderen en plaatsen van platen, zodat er geen nesten worden afgestoten van de muur.
Mogelijk effect op populatie	-
Verspreiding	Op basis van gegevens van het NDFF kan worden gesteld dat de soort in Utrecht zowel in het buitengebied als in de in randen van de kleinere woonkernen voorkomt. De Staat van Instandhouding van de Huiszwaluw als broedvogel in Nederland is matig ongunstig als het gaat om de verspreiding. Deze hangt mede samen met de beschikbaarheid van bouwmaterialen voor de nesten. Een asbestdaksanering heeft hierop geen negatieve invloed.
Populatie	De landelijke populatie wordt geschat op 85.000-120.000 paar. De Staat van Instandhouding van de huiszwaluw als broedvogel in Nederland is gunstig als het gaat om de populatie. Aangezien de nestlocaties behouden blijven, er zo nodig buiten het broedseizoen wordt gewerkt en er geen invloed op het leefgebied is, zal een asbestdaksanering geen negatieve invloed hebben op de populatie huiszwaluwen.
Leefgebied	De Staat van Instandhouding van de huiszwaluw als broedvogel in Nederland is matig ongunstig (SOVON). Verdrotting is een bedreiging voor de soort. Omdat modderige paden en poelen uit het landschap verdwijnen is er onvoldoende nestmateriaal te vinden. Andere drukfactoren zijn intensivering van de landbouw en het gebruik van bestrijdingsmiddelen. De nesten van de soort worden door de werkzaamheden in principe niet aangetast. Op de staat van instandhouding van de soort zijn daarom geen effecten te verwachten. Er zijn daarom geen zwaarwegende feiten die voor de betreffende werkzaamheden een jaarronde bescherming (en daarmee noodzaak voor een vrijstelling) noodzakelijk maken.
toekomstperspectief	Op het toekomstperspectief van de soort heeft een asbestdaksanering geen negatieve invloed. De nestgelegenheid en het leefgebied blijft behouden.

### 3.7 Spreeuw

Beschermde status	De nesten zijn in specifieke gevallen jaarrond beschermd (Categorie 5). De vrijstelling is niet van toepassing omdat er geen sprake is van zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden, die jaarronde bescherming van de nesten eisen.
Locatie nesten	Spreeuwen zijn holenbroeders en zeer inventief als het gaat om het bezetten van nestplekken. De ruimte tussen het dakbeschot en de golfplaten zijn regelmatig in gebruik door spreeuwen. Binnen een erf zal de spreeuw echter van alle mogelijkheden gebruik maken. Nesten zijn gezien onder dakpannen in rieten daken, in gootbekistingen en op nokbalken.
Aantal te verwachten nesten per erf	Bij de steekproef in de Gelderse Vallei, hetgeen een gebied met relatief hoge dichtheden is, zijn gemiddeld 3 spreeuwen-nesten waargenomen op de erven waar de soort voorkomt. Aantallen van rond de 6 nesten zijn geregeld aangetroffen. Spreeuwen produceren veel sporen rond de nestopening. Hierdoor zijn ze eenvoudig vast te stellen.
Verdeling nestlocatie asbest/geen asbestdak	Op een derde van de erven waar de spreeuw is aangetroffen tijdens de steekproef in de Gelderse Vallei broedt deze enkel in gebouwen met asbestdaken. In de meeste gevallen is er dus sprake van een spreiding tussen de verschillende gebouwtypen.
Effect van verwijderen dakbedekking	In schuren met golfplaten daken komen bij het verwijderen ervan de nesten bloot te liggen. In het broedseizoen is dit verstorend. Opgemerkt wordt dat de spreeuw al vroeg in het seizoen klaar is met broeden. Bij de erven die in de laatste week van mei werden bezocht waren de spreeuwen al verdwenen. De soort vormt dan al groepen die in de weilanden foerageren.
Voorkomen van negatieve effecten	Schade aan spreeuwennesten kan worden voorkomen door te werken buiten het broedseizoen van de soort (begin april – eind mei).  Bij onverhoopt aantreffen van nesten met eieren of jongen kan getracht worden deze te plaatsen in een nestkast buiten de invloedssfeer van de ingreep. Er is echter geen literatuur of anekdotisch bewijs gevonden dat dit succesvol kan zijn.
Mogelijk effect op populatie	-
Verspreiding	Het agrarische landschap is voor deze soort belangrijk broedgebied. De hoogste dichtheden worden dan ook gevonden in de Eempolders en het westelijk deel van de provincie, alsmede het rivierengebied. De nestgelegenheid blijft na een asbestdaksanering behouden. Hierdoor is er geen effect op de verspreiding van de soort.
Populatie	De landelijke populatie wordt geschat op 400.000-700.000 paar. De staat van Instandhouding van de spreeuw als broedvogel in Nederland is matig ongunstig. De afname is het sterkst in bossen en stedelijk gebied, en minder sterk in boerenland (van Turnhout & van den Bremer 2013). Spreeuwen komen nog algemeen en verspreid voor op de erven. De kans dat door een asbestsanering de nesten van alle spreeuwen op een erf worden getroffen is klein, vanwege de verspreiding over meerdere gebouwtypen (waaronder de woonhuizen). Hierdoor is er geen negatief effect op de populatie te verwachten.
Leefgebied	Onderzoeken naar de oorzaken van de achteruitgang van de spreeuw wijzen in de richting van slechte overleving van de jonge spreeuwen in het eerste jaar als gevolg van voedseltekort. Nestgelegenheid lijkt geen drukfactor van belang te zijn, zeker op het platteland. Effecten op de staat van instandhouding door het verlies van een broedsel in één seizoen zijn te verwaarlozen. Er zijn daarom geen zwaarwegende feiten die voor de betreffende werkzaamheden een jaarronde bescherming (en daarmee noodzaak voor een vrijstelling) noodzakelijk maken.
toekomstperspectief	Op het toekomstperspectief van de soort heeft een asbestdaksanering geen negatieve invloed. Nestgelegenheid lijkt geen drukfactor van belang te zijn, zeker op het platteland.

### 3.8 Zwarte roodstaart

Beschermde status	De nesten zijn in specifieke gevallen jaarrond beschermd (Categorie 5). De vrijstelling is niet van toepassing omdat er geen sprake is van zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden, die jaarronde bescherming van de nesten eisen.
Locatie nesten	Zwarte roodstaarten maken hun nesten in kleine nisjes. Ze zijn weinig kieskeurig. De soort heeft een voorkeur voor warme plekken, dus ook onder asbestplaten zal een zwarte roodstaart kunnen broeden.
Aantal te verwachten nesten per erf	Op een erf is slechts ruimte voor 1 territorium van de zwarte roodstaart.
Verdeling nestlocatie asbest/geen asbestdak	Hierover zijn geen gegevens bekend, omdat de nesten moeilijk vindbaar zijn.
Effect van verwijderen dakbedekking	De nesten van de zwarte roodstaart zijn moeilijk op te sporen. Er mag van worden uitgegaan dat verwijderen van de dakplaten tijdens het broedseizoen tot verstoring zal leiden.
Voorkomen van negatieve effecten	Werken buiten het broedseizoen van de soort (half april – half augustus) is de enige reële optie om verstoring van een broedsel te voorkomen.
Mogelijk effect op populatie	-
Verspreiding	Zwarte roodstaarten zijn slechts plaatselijk in het gebied te verwachten. In Utrecht lijkt bij de verspreiding van de soort het voorkomen op boerenerven ondergeschikt aan die op bedrijventerreinen en binnensteden. Effecten op de staat van instandhouding zijn door de geringe trefkans op een boerenerv en de mogelijkheid tot vervollegsels na verstoring uit te sluiten. Er zijn daarom geen zwaarwegende feiten die voor de betreffende werkzaamheden een jaarronde bescherming (en daarmee noodzaak voor een vrijstelling) noodzakelijk maken.
Populatie	De landelijke populatie wordt geschat op 14.000-22.000 paar. De Staat van Instandhouding van de zwarte roodstaart als broedvogel in Nederland is gunstig (SOVON). Per erf zal maximaal één broedsel verloren kunnen gaan door de werkzaamheden. De zwarte roodstaart heeft 2 tot 3 legsels per jaar. Dit betekent dat zelfs bij verstoring van een broedgeval er nog een gereede kans is dat toch nog jongen worden vorgebracht. Negatieve effecten op de populatie zijn daarmee redelijkerwijs uit te sluiten.
Leefgebied	Op het leefgebied van de soort heeft een asbestdaksanering geen negatieve invloed. Het betreft enkel het vervangen van asbesthoudend materiaal door niet asbesthoudende platen.
toekomstperspectief	Op het toekomstperspectief van de soort heeft een asbestdaksanering geen negatieve invloed. De nestgelegenheid en leefgebied blijft behouden.

### 3.9 Steenmarter

Beschermde status	Het is verboden vaste rust- of verblijfplaatsen te vernielen.
Locatie voortplantingsplaatsen	Steenmarters en boommarters gebruiken allerlei ruimtes om te verblijven. Ten aanzien van asbestdaksanereringen is relevant dat zij ook tussen het dak en beschot kunnen verblijven
Aantal te verwachten nesten per erf	Op een erf is slechts ruimte voor 1 territorium van de steenmarter.
Verdeling nestlocatie asbest/geen asbestdak	Hierover zijn geen gegevens bekend. Sporen van de soort zijn eenvoudig te vinden, tenzij ze op het dakbeschot verblijven.
Effect van verwijderen dakbedekking	In het geval een verblijfplaats op het dakbeschot is zal een verblijfplaats open komen te liggen. In de kraamperiode kan dit betekenen dat jongen worden verstoord. Van alle verblijfplaatsen van de soort wordt het kraamverblijf beschouwd als vaste voortplantingsplaats. De dagrustplaatsen worden over het algemeen niet als vaste verblijfplaats beschouwd. Als voorbereiding op een asbestdaksanering kan het voorkomen dat de binnenruimtes opgeruimd worden. Ook hier geldt dat verstoring van een nest met jongen een negatief effect kan hebben. Het verjagen van een individu heeft voor de soort weinig gevolgen, omdat ze een keur aan verblijfplaatsen hebben binnen het territorium.
Voorkomen van negatieve effecten	Werken buiten de kraamperiode van de soort (half maart – half juni) is de enige reële optie om verstoring van een nest te voorkomen.
Mogelijk effect op populatie	
Verspreiding	Steenmarters komen nu nog in beperkte mate voor in Utrecht. Het habitat in de westelijke helft van de provincie is voor de soort echter niet bijzonder geschikt, zodat de nadruk van de verspreiding vooral in de hoger en droger gelegen helft van de provincie en de bebouwde kommen zal liggen. Een asbestdaksanering zal geen invloed op de verspreiding van de soort hebben, het betreft een éénmalige ingreep. Het aanbod aan (natuurlijke) verblijfplaatsen voor de steenmarter is groot.
Populatie	Momenteel is er nog geen sprake van een duidelijke populatie van steenmarter in Utrecht. De soort rukt steeds verder op naar het westen van Nederland. In Oost-Nederland is al geruime tijd sprake van een stabiele populatie. Negatieve effecten op de populatie zijn niet te verwachten vanwege het geringe belang van individuele verblijfplaatsen voor de soort. Vanwege de flexibiliteit en het opportunistisch gedrag van de steenmarter is een tijdelijke verstoring naar verwachting niet schadelijk voor de soort. Op populatieniveau zijn negatieve effecten niet te verwachten.
Leefgebied	Het leefgebied van de steenmarter omvat vele verschillende habitats. Een asbestdaksanering heeft geen invloed op het leefgebied.
toekomstperspectief	Het toekomstperspectief van de steenmarter lijkt gunstig omdat de soort zich nog steeds verder westwaarts weet te handhaven. Een asbestdaksanering, zijnde een éénmalige en zeer tijdelijke ingreep heeft hierop geen invloed.

### 3.10 Boommarter

Beschermde status	Het is verboden vaste rust- of verblijfplaatsen te vernielen
Locatie voortplantings- plaatsen	Boommarters gebruiken vooral natuurlijke verblijfplaatsen zoals bomen met holen, roofvogelnesten of dikke takken. De aanwezigheid van een boommarter in bebouwing komt met name voor als deze zich in een bosgebied bevindt. De locaties zijn dan vaak op zolders.
Aantal te verwachten nesten per erf	Op een erf is slechts ruimte voor 1 territorium van de boommarter.
Verdeling nestlocatie as- best/geen asbestdak	Hierover zijn geen gegevens bekend. Sporen van de soort zijn eenvoudig te vinden, tenzij ze op het dakbeschoot verblijven. Sporen van boom- en steenmarter zijn onderling alleen door specialisten te onderscheiden.
Effect van verwijderen dakbedekking	In het geval een verblijfplaats op het dakbeschoot is zal een verblijfplaats open komen te liggen. In de kraamperiode kan dit betekenen dat jongen worden verstoord. Van alle verblijfplaatsen van de soort wordt het kraamverblijf beschouwd als vaste voortplantingsplaats. De dagrustplaatsen worden over het algemeen niet als vaste verblijfplaats beschouwd. Als voorbereiding op een asbestdaksanering kan het voorkomen dat de binnenruimtes opgeruimd worden. Ook hier geldt dat verstoring van een nest met jongen een negatief effect kan hebben. Het verjagen van een individu heeft voor de soort weinig gevolgen, omdat ze een keur aan verblijfplaatsen hebben binnen het territorium.
Voorkomen van negatieve effecten	Werken buiten de kraamperiode van de soort (half maart – half juni) is de enige reële optie om verstoring van een nest te voorkomen.
Mogelijk effect op populatie	-
Verspreiding	Boommarters komen op de hogere zandgronden voor, in bosgebieden. Buiten de bosgebieden kunnen zwervende dieren worden aangetroffen. Aangezien een verblijfplaats in een schuur als uitzondering kan worden gezien is er geen invloed op de verspreiding van de soort, die vooral gebonden is aan aaneengesloten bosgebieden.
Populatie	De boommarter staat op de Rode Lijst Zoogdieren als kwetsbaar. De Nederlandse populatie wordt geschat op ongeveer 350 dieren. Van de drie leefgebieden waar met zekerheid voortplanting plaatsvindt is op dit moment alleen de populatie op de Veluwe (schatting 250 individuen) groot genoeg voor een duurzame instandhouding van de soort. De populatie wordt niet bepaald door de hoeveelheid verblijfplaatsen in gebouwen. Een asbestdaksanering heeft dan ook geen invloed op de populatie. Daarnaast blijft na afloop van de sanering een eventuele verblijfplaats wederom beschikbaar voor de soort.
Leefgebied	Ten aanzien van de boommarter kan worden gesteld dat een verblijfplaats in bebouwing alleen voorkomt in bosgebieden zelf. De soort is voor het behoud van de populatie niet afhankelijk van bebouwing. Binnen de bosgebieden zijn voldoende natuurlijke verblijfplaatsen aanwezig. Er is daarom bij een asbestdaksanering geen sprake van negatieve invloed op het leefgebied van de boommarter.
Toekomstperspectief	Het toekomstperspectief van de boommarter lijkt gunstig. Buiten de bekende kerngebieden worden steeds vaker boommarters waargenomen. Het is niet bekend of het een werkelijke uitbreiding is of dat dit veroorzaakt wordt door betere onderzoeksmethoden. Een asbestdaksanering is een tijdelijke en éénmalige ingreep die geen negatieve invloed heeft op het toekomstperspectief.

## **4 VOORGENOMEN INGREEP OP DE LOCATIE EN ONDERBOUWING**

### **4.1 Voorgenomen activiteiten en manier van uitvoering**

De vrijstelling is alleen van toepassing op het saneren van asbestdaken buiten de bebouwde kom in de provincie Utrecht. Het gaat in het bijzonder om de gevallen waarbij alleen de asbesthoudende dakplaten worden vervangen door een asbestvrij alternatief. Hierbij wordt de constructie van het gebouw niet gewijzigd of aangetaast en is na afloop van de werkzaamheden de toegang tot het dakbeschot of andere ruimtes weer op dezelfde of vergelijkbare wijze beschikbaar voor soorten.

### **4.2 Doel en belang van de activiteiten**

De werkzaamheden hebben tot doel om het potentieel kankerverwekkende asbesthoudende materiaal te verwijderen. Het voorgenomen verbod op asbestdaken vanaf het jaar 2028 is in 2019 ingetrokken, de noodzaak tot het vervangen van asbesthoudende dakbedekking blijft van kracht. Na verloop van tijd komen door verwerking van de dakplaten asbestdeeltjes vrij en in de lucht of bodem terecht.

Het Programmabureau Versnellingsinitiatieven Asbestdakensanering stimuleert, organiseert en monitort initiatieven gericht op de versnelling van de sanering van asbestdaken. De provincie Utrecht werkt als partij hierbij onder andere aan het stimuleren van gezamenlijke uitvoering en ontzorging op het gebied van de Wet natuurbescherming.

Vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn gezien vinden de werkzaamheden plaats in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid, in verband met het gezondheidsrisico van asbesthoudend materiaal.

### **4.3 Alternatieven**

Er is geen werkwijze voorhanden waarbij het asbesthoudend materiaal veilig gesteld kan worden zonder deze te verwijderen. Het coaten of fixeren van asbestdeeltjes met middelen is mogelijk, maar wordt vooral toegepast om verspreiding van asbestdeeltjes tijdens een sanering te voorkomen. Als duurzame methode om verspreiding van asbestdeeltjes vanaf daken te voorkomen wordt deze methode niet toegepast.

Het fysiek verwijderen van het asbesthoudend materiaal is de enige mogelijkheid om het gezondheidsrisico weg te nemen.

## 5 EFFECTEN VAN DE INGREEP OP BESCHERMDE SOORTEN

### 5.1 Effecten op korte termijn (uitvoeringsfase)

Negatieve gevolgen tijdens de uitvoeringsfase worden voorkomen door te werken buiten het broedseizoen en daar waar het broedseizoen geen duidelijke grenzen kent (kerkuil), te werken onder ecologische begeleiding. De ter zake kundige kan in een individueel geval bepalen of de verstoring ook zal kunnen leiden tot het mislukken van een legsel en kan aangeven wat een veilige periode voor uitvoering is. Dit betreft maatwerk en is afhankelijk van de periode in het jaar en de locatie van het nest. Aanvullende eisen kunnen gesteld worden aan de uitvoering (tabel 5.1 **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

Tabel 5.1 Overzicht van te verwachten soorten en de mogelijke effecten van de werkzaamheden.

Soort	Locaties nesten	Effect vervangen dak (zonder aantasting constructie en conform aanvullende voorwaarden)
kerkuil	Grotendeels in nestkasten. Kerkuilen kunnen achter betimmeringen broeden, dit is eerder uitzondering dan regel.	Verstoring in broedseizoen wordt voorkomen door inschakelen ter zake kundige / uilenwerkgroep. Deze bepaald of er sprake is van een bezet nest en kan inschatten wanneer jongen uitvliegen. Nestkasten blijven behouden. Bij broedgevallen buiten nestkasten blijft nestgelegenheid ook behouden. Eventueel nestmateriaal wordt behouden of teruggebracht (houtsnipers).
steenuil	De nesten van steenuil kunnen op zeer verschillende plekken worden gevonden. Vaak broeden ze in nestkasten, maar evengoed maken ze gebruik van nisjes, rommelhoekjes, holen in de grond, ruimtes tussen het dakbeschoot en de dakbedekking of ruimtes in gootbekistingen en achter windveren.	Verstoring in broedseizoen wordt voorkomen door inschakelen ter zake kundige / uilenwerkgroep. Deze bepaald of er sprake is van een bezet nest en kan inschatten wanneer jongen uitvliegen. Nestkasten blijven behouden. Bij broedgevallen buiten nestkasten blijft nestgelegenheid (inclusief toegang tot de nestplaats) behouden. Eventueel nestmateriaal wordt behouden of teruggebracht (houtsnipers).
huismus	Huismussen bouwen hun nesten op allerlei plekken. In open schuren worden de nesten vaak tegen de zijwanden gebouwd. De ruimte tussen houten of stalen constructie is voldoende voor de soort om van stro of hooi een nest te bouwen. Ook in nokbalken worden nesten gebouwd.	Verstoring wordt voorkomen door te werken buiten broedseizoen. Nestlocaties blijven behouden. Nestmateriaal kan in sommige gevallen verloren gaan. Vervangend nestmateriaal wordt beschikbaar gesteld (stro, veren).
Steenmarter en boom-marter	De steenmarter en boom-marter heeft voortplantingsplaatsen en dagrustplaatsen op rustige plekken in schuren en op zolders. Ook tussen het dakbeschoot en de dakplaat kan de soort worden aangetroffen.	Verstoren van een nest met zogende jongen kan worden voorkomen door te werken buiten de periode maart-juni. Verloren gegaan nestmateriaal wordt opnieuw beschikbaar gesteld.



## 5.2 Effecten lange termijn (na realisatie)

Na afloop van de werkzaamheden is er voor de aanwezige soorten een vergelijkbare nestgelegenheid aanwezig. In het geval van broeden in nestkasten is er geen aanleiding om te verwachten dat de soort geen gebruik meer zal maken van de broedgelegenheid. Daar waar nesten of nestgelegenheden zijn vernield, beschadigd of weggenomen, heeft de initiatiefnemer voor start van de uitvoering vervangende nestgelegenheid beschikbaar gesteld in de vorm van een nestkast of nestmateriaal (tabel 5.2).

Tabel 5.2 Overzicht van te verwachten soorten en de mogelijke effecten van de werkzaamheden.

Soort	Locaties nesten	Effect vervangen dak (zonder aantasting constructie en conform aanvullende voorwaarden)
kerkuil	Grotendeels in nestkasten. Kerkuilen kunnen achter betimmeringen broeden, dit is eerder uitzondering dan regel.	Acceptatie nieuwe situatie is aannemelijk. Kerkuilen vertonen nomadisch gedrag, echter de druk op nestgelegenheden is vrij groot. Veelal is er concurrentie bij nestgelegenheid. Kerkuilen zullen daarom een bezette locatie niet snel verlaten.
steenuil	De nesten van steenuil kunnen op zeer verschillende plekken worden gevonden. Vaak broeden ze in nestkasten, maar evengoed maken ze gebruik van nisjes, rommelhoekjes, holen in de grond, ruimtes tussen het dakbeschot en de dakbedekking of ruimtes in gootbekistingen en achter windveren.	Acceptatie nieuwe situatie is aannemelijk. Steenuilen hebben al veel geïnvesteerd in hun leefgebied. Praktijkervaring leert dat de soort bij vervanging of reparatie van oude nestkasten plaats trouw blijft.
huismus	Huismussen bouwen hun nesten op allerlei plekken. In open schuren worden de nesten vaak tegen de zijwanden gebouwd. De ruimte tussen houten of stalen constructie is voldoende voor soort om van stro of hooi een nest te bouwen. Ook in nokbalken worden nesten gebouwd.	Acceptatie nieuwe situatie is aannemelijk. Huismussen zijn sterk gebonden aan een betrekkelijk klein leefgebied. Uit de inventarisatie in de Gelderse Vallei (Econsultancy 2019) bleek dat bij recent vervangen daken weer nieuwe nesten werden gebouwd.
Steenmarter/boomarter	De steen/boomarter heeft voortplantingsplaatsen en dagrustplaatsen op rustige plekken in schuren en op zolders. Ook tussen het dakbeschot en de dakplaat kan de soort worden aangetroffen.	De steen/boomarter is een zeer opportunistische soort, die meerdere verblijfplaatsen kent binnen een territorium. De soort zal na een tijdelijke verstoring nog terugkeren om de nieuwe situatie te beoordelen.

### 5.3 Risico's op permanente verstoring

Zoals bij iedere ingreep waarbij beschermde soorten betrokken zijn, is er een zeker risico op schade aan individuen of het verlies van broedgelegenheid. Een zekere mate van onvoorspelbaarheid is inherent bij in het wild levende diersoorten. De risico's kunnen hun oorzaak hebben in:

- a) Ondeskundig uitgevoerde inventarisatie;
- b) Onverhoopte aanwezigheid van een soort (nieuwvestiging, onvoorspelbaar gedrag);
- c) Niet naleven instructies ecologisch begeleider;
- d) Cumulatie met overige ingrepen/omstandigheden.

In de te hanteren systematiek zijn de risico's zoveel mogelijk beperkt.

#### **Ad a.**

De inventarisatie wordt uitgevoerd door een Deskundig Inventariseerder Asbest, die opgeleid is voor het herkennen van waardes voor alle mogelijke erfsoorten. Een interview met de eigenaar/gebruiker maakt deel uit van de werkwijze. Op deze wijze is het redelijkerwijs uit te sluiten dat steenuilkasten, kerkuilen en huismussen worden gemist tijdens de inventarisatie. Het grootste risico is het missen van nesten van steenuil in gebouwen, bijvoorbeeld in spouwmuren. De werkwijze voorziet in ecologische begeleiding/inschakelen van een uilenwerkgroep om de gevolgen van het aantreffen van een nest op een tot dan toe onbekende plek te minimaliseren.

De mogelijkheid bestaat om een inventarisatie door een ter zake kundig ecologisch adviesbureau te laten uitvoeren.

#### **Ad b.**

Het risico op nieuwvestiging wordt verminderd door de eis bij het hanteren van de preventiecheck om binnen een jaar na de inventarisatie te starten met de werkzaamheden. Onvoorspelbaar gedrag (zoals het accepteren van een nieuwe situatie door vogels) is per definitie niet te voorspellen. De ene vogel zal eerder verstoord raken dan de ander. Hieraan kan geen sturing worden gegeven. Bij een volledige inventarisatie door een deskundig ecologisch adviesbureau kan drie jaar worden gehanteerd als maximale geldigheid van het onderzoek.

#### **Ad c.**

Door te werken met geclusterde projecten/gezamenlijke uitvoering is het aantal partijen beperkt en kan er een goede relatie opgebouwd worden tussen de uitvoerende partijen en de ecologisch begeleider of een deskundige van een uilenwerkgroep.

#### **Ad d**

Op een erf kunnen allerlei omstandigheden ontstaan die er toe leidt dat de soortensamenstelling in de loop der tijd wijzigt. Denk aan wijziging in bedrijfsvoering, toename van bedrijvigheid of geluid nabij een nestkast, voedermethodes, verandering van opslag van voer, stro en hooi, verwijderen van vegetatie, nieuwe hygiëne-eisen, huisdieren (katten), sloop van vervallen schuren etc. Het geheel aan habitateisen bepaald of een soort al dan niet succesvol kan voorplanten. Het functioneel leefgebied is wettelijk beschermd binnen de Wet natuurbescherming.

Nestgelegenheid is een onderdeel van het functioneel leefgebied. Voor huismussen en steenmarter zal dit niet snel de bepalende factor zijn, echter de nesten zijn wettelijk beschermd binnen de Wet natuurbescherming. Voor in nestkasten broedende uilen is het op peil houden van nestgelegenheid belangrijk, maar de werkzaamheden hebben niet tot gevolg dat kasten verdwijnen. Van alle factoren die van invloed kunnen zijn op in kasten broedende soorten zal het vervangen van het dakmateriaal van de schuur waarin de kast zich bevindt niet de meest bepalende zijn.

## 6 SAMENVATTING

Econsultancy heeft in opdracht van de provincie Utrecht een onderbouwing opgesteld voor een vrijstelling in het kader van de Wet natuurbescherming, ten behoeve van eenvoudige asbestdaksaneringen.

Uit een analyse op basis van algemene verspreidingsgegevens en data van het NDFB blijkt dat van de jaarrond beschermde vogelsoorten alleen voor huismus, steenuil of kerkuil overtreding van de Wet natuurbescherming niet te voorkomen is bij eenvoudige asbestdaksaneringen. Voor andere soorten is het werken buiten het broedseizoen van de betreffende soort een mogelijkheid om de werkzaamheden zonder overtreding van de Wet natuurbescherming uit te voeren.

Van de zoogdiersoorten is de steenmarter en boommarter relevant, omdat de verblijfplaatsen niet mogen worden vernield. De bunzing valt momenteel nog onder de provinciale vrijstellingsregeling voor ruimtelijke ontwikkelingen, maar zal naar verwachting in 2024 van deze lijst afgaan.

De vrijstelling heeft betrekking op de artikelen 3.1, tweede lid en artikel 3.10, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, zijnde het verbod op het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels of wegnemen van nesten van de huismus, steenuil of kerkuil en het verbod op het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de steenmarter en boommarter.

De vrijstelling is gebonden aan randvoorwaarden die het optreden van negatieve gevolgen voor de betreffende soorten moet voorkomen.

De belangrijkste randvoorwaarden zijn dat het alleen betrekking heeft op vervanging van dakplaten zonder aantasting van de constructie van de opstal en dat maximaal 1 jaar voorafgaand aan de sanering een inventarisatie van de soorten heeft plaatsgevonden. Op deze wijze is slechts sprake van een tijdelijk (maximaal 5 dagen) niet beschikbaar zijn van de nestlocatie. Eventueel verloren nestmateriaal wordt wederom beschikbaar gesteld zodat in het broedseizoen opnieuw een nest gebouwd kan worden op dezelfde plek als het oude nest.

Voor zowel de korte termijn (uitvoeringsfase) als de lange termijn (gebruiksfase) zijn de risico's in kaart gebracht en te overzien. Indien de randvoorwaarden die aan het gebruik van de vrijstelling worden nageleefd, waaronder het werken buiten de gevoelige perioden van voortplanting, zijn de effecten zeer beperkt. De activiteit niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betrokken soorten.

## **Geraadpleegde bronnen**

Broekhuizen S., K. Spoelstra, J.B.M Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie), 2016. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Natuur in Nederland 12. Naturalis Biodiversity Centre & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2018. Vogelatlas van Nederland,. Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering, Tweede druk, Kosmos uitgevers, Utrecht/Antwerpen.

Witter, E.R. 2020. Risicoanalyse asbestsanering en beschermde soorten Gelderse Vallei, provincie Gelderland, Econsultancy rapport 9782.003, versie D2, Doetinchem, 15 september 2020.

Witter. E.R. 2020. Rapportage onderbouwing vrijstellingsregeling asbestsanering te Gelderland, Econsultancy rapport 9782.004, versie D1, Doetinchem, 29 september 2020.

Wet natuurbescherming (2015, 16 december). Opgehaald van: [wetten.overheid.nl](https://wetten.overheid.nl).

[www.sovon.nl](http://www.sovon.nl): verspreidingsgegevens, staat van instandhouding per soort en trends.

[www.zoogdiervereniging.nl](http://www.zoogdiervereniging.nl): soortgegevens bunning en steenmarter.